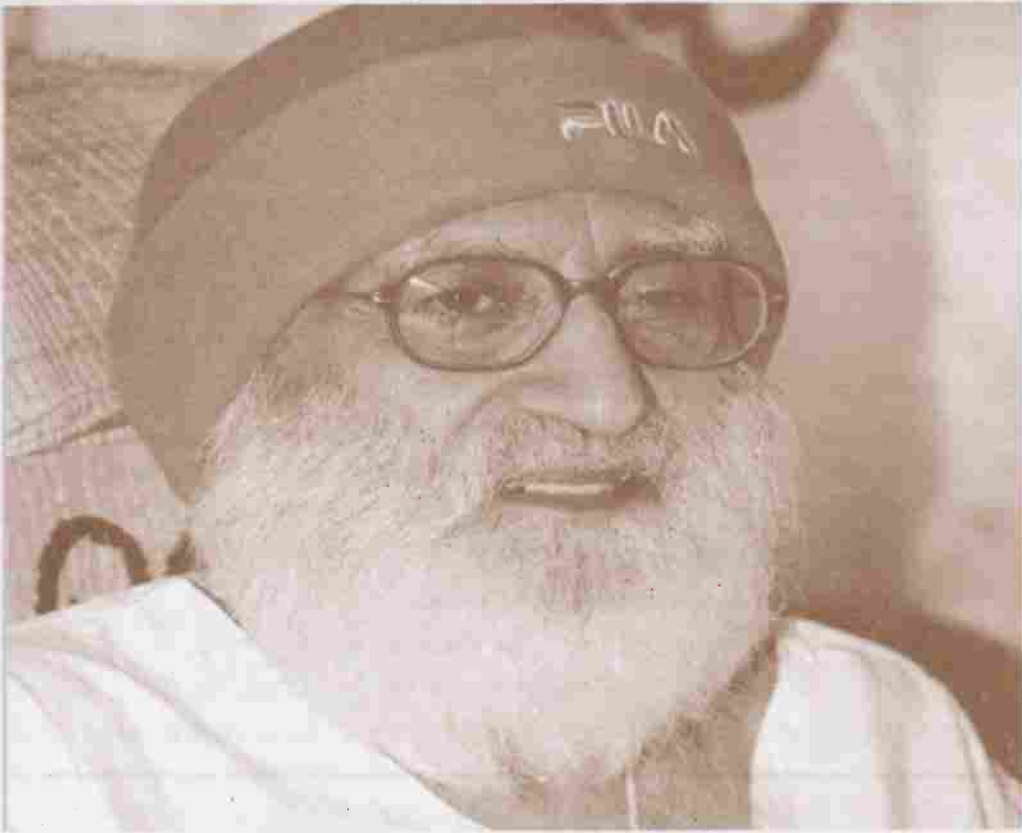

ॐ

॥ तस्य वाचकः प्रणवः ॥

रुतम्भरा

आत्मनो हिताय जगतः सुभाय

वर्ष - २७ (जुलै, ऑगस्ट, सप्टेम्बर)

VOL - XXVII 2010-11

ISSUE-I

मानद् तंत्री - नैषध व्यास

संकलन - डॉ. स. स. मिश्र

'योग' मिश्रा लावीसो, 'मिश्र' जनी गुरुद्वारः
मुमुक्षु जइर धामरो, सौतो मुजमां भाग.

પુરુષોત્તમ માસ એટલે ઉત્તમ પુરુષ થવાનો માસ

મંદિરે જાય ત્યારે ખોરી સોપારી, પોતે સારી ખાય,
અભાગણી પુરુષોત્તમ મહિનો ન્હાય !

શું પુરુષોત્તમ માસ આવી રીતે નાહવાનો ?
પોતે સારું સારું ખાવુંપીવું, પહેરવું-ઓઢવું અને
મંદિરના ભગવાનને અને કથા વાંચનાર મહારાજને
ખોરુંખોરું ધરાવવાનું અને આપવાનું? અન્યોને
છેતરવામાં પોતે જ છેતરાઈએ છીએ તેવી ઉત્તમ
સમજણ ઉત્તમ મહિનામાંય પ્રાપ્ત નહીં કરવાની ?

“પુરુષોત્તમ માસની કથા” નામના પુસ્તકમાં તો
જાતભાતની ચિત્રવિચિત્ર વાતો કહેવાયેલી છે. પણ તે
બધાયનો સાર છે : ઉત્તમ કાર્યો કરીને ઉત્તમ બનવાનો.
નિર્ધારિત સમયે નિર્ધારિત પર્વો આવે છે. પુરુષોત્તમ માસ
દર ત્રીજા વર્ષે આવે છે. આ માસને અધિક માસ પણ કહે
છે. અધિક માસનો અર્થ જ એ છે કે તે માસમાં કાંઈક
અધિક - કાંઈક વિશિષ્ટ કાર્ય કરવું જોઈએ.

કોઈ પણ ભોગે સુખી થવા માટેની જે આંધળી
દોટ મનુષ્યે મૂકી છે તેમાં “રુક જાવ અને આત્મનિરીક્ષણ
કરો”ની બ્રેક પુરુષોત્તમ માસ લગાવે છે. દર ત્રણ વર્ષે
આ માસ એ વિચારવાનો મોકો આપે છે કે, ઉત્તમ કાર્યો
કરીને તમે ઉત્તમ કેટલા બન્યા ? માને એમ લાગે છે કે,
દીકરો મોટો થઈ રહ્યો છે પણ દીકરો તો મૃત્યુ તરફ ધસી
રહ્યો છે.” તે કહેવત જેવું આપણું જીવન છે. આ જન્મે
તો થોડું સુખ પ્રાપ્ત થયું છે, પણ આવતા જન્મે પણ
સુખશાંતિ પ્રાપ્ત થાય એવું કાંઈ કર્યું ? કે પછી ધુમાડાને જ

બાયકા ભરતા રહ્યા અને સમય પૂરો થઈ જવા આવ્યો.

ભારતીય સંસ્કૃતિમાં યજ્ઞની ઘણી મોટી
મહત્તા છે. યજ્ઞ એટલે અન્યો માટે કાંઈક ત્યાગવું.
વધુમાં વધુ પ્રિય વસ્તુને ત્યાગવી તે ઘણો મોટો યજ્ઞ
ગણાય છે. “ત્યાગને જ ભોગ સમજ” એ સૂત્ર ભારતીય
સંસ્કૃતિનો પ્રાણ છે.

ગીતામાં કહ્યું છે કે, યજ્ઞોમાં જપયજ્ઞ હું છું.
જપયજ્ઞને આટલો શ્રેષ્ઠ શા માટે ગણ્યો હશે ? કારણ કે,
જપયજ્ઞ સાવ સહેલો, સસ્તો અને બહુમૂલ્ય છે. અન્યો
માટે શુભ ભાવના રાખવી કે વહાવવી તેને ઋષિઓ
યજ્ઞ સમાન લેખે છે. મનુષ્ય વિચારે છે કે, હું તો સાવ
ગરીબ છું, કઈ રીતે યજ્ઞ કરી શકું ? ગરીબ અને તવંગર
સહુ કોઈ જપયજ્ઞ કરી શકે છે, જીવમાત્ર તરફ શુભ
ભાવનાઓ વહાવી શકે છે.

શુભ ભાવનાઓનું, શબ્દોના માધ્યમથી રટણ
કરવું તે જપયજ્ઞ કહેવાય છે. ઉપલક દૃષ્ટિએ, શુભ
ભાવના રાખવાની વાત બહુ મહત્વની નથી લાગતી,
પણ સૂક્ષ્મ રીતે જોતાં તેની મહત્તા જરૂર સમજાય છે.
મનુષ્ય જેના સંગમાં સતત રહે છે તેવો તે બને છે.
મનુષ્ય વધુમાં વધુ પોતાના વિચારોના - પોતાની
ભાવનાઓના સંગમાં રહે છે તેથી જેવું તેનું
વિચારસાતત્ય હશે તેવો તે બનશે. પોતાની સારી-માઠી
ભાવનાઓ પ્રમાણે પોતે તો બને જ છે, પરંતુ અન્યો
(અનુસંધાન પાન નં. ૧૦ ઉપર)

ગુરુપૂર્ણિમા મહોત્સવ

તારીખ : ૨૫-૭-૨૦૧૦, રવિવાર

સમય : સવારે ૮-૦૦ થી ૧-૦૦

સ્થળ : કામનાથ મહાદેવ હોલ, સેંટ ઝેવિયર્સ સ્કૂલની સામે, દર્પણ સર્કલ પાસે, મેમનગર રોડ,
નવરંગપુરા, અમદાવાદ-૩૮૦૦૦૯

જુલાઈ-૨૦૧૦

मुक्ता

(पातंजल योगदर्शन - समाधिपाठ)

- योगभिक्षु

समाधिपाठમાં પતંજલિમુનિએ ચિત્તને પ્રસન્ન રાખવાનાં રહસ્યો વર્ણવ્યાં છે. તેત્રીસમા સૂત્રમાં મુનિશ્રી કહે છે કે સુખીમાં મિત્રતાની, દુઃખીમાં કરુણાની, પુણ્યશાળીમાં હર્ષની અને પાપીમાં ઉદાસીનતાની ભાવના રાખવાથી ચિત્ત પ્રસન્ન રહે છે. વિશ્વશાંતિ પ્રાપ્ત કરવાનું રહસ્ય આ સૂત્રમાં સમાયેલું છે. જ્યારે પણ વિશ્વને શાંતિની ઈચ્છા થાય ત્યારે તેણે આ સૂત્રને અપનાવવું પડશે. આ સૂત્રનો પ્રચાર અને પ્રસાર જેટલી ઝડપથી વધે, વિશ્વ તેટલી ઝડપથી શાંતિ પ્રાપ્ત કરી શકશે. આ સિવાય શાંતિ પ્રાપ્ત કરવાના બીજા ઘણા ઉપાયો હશે પણ આ ઉપાય તો આપણને યોગશાસ્ત્ર તરફથી મળેલી ભેટ છે. તેથી વિશ્વપ્રતિનિધિઓએ આ સૂત્રનો પ્રચાર-પ્રસાર ખૂબ વધે તેનો ભરપૂર પ્રયત્ન કરવો જોઈએ. શિક્ષણમાં પણ આ સૂત્રને પાઠ્યક્રમમાં ગોઠવી દેવું જોઈએ, જેથી બચપણથી જ વિદ્યાર્થી આ સૂત્રને સમજતો થઈ જાય. બચપણમાં જે સંસ્કાર પડે છે, મુખ્યપણે જીવનમાં તે જ ઓતપ્રોત થઈ જાય છે. સ્કૂલોમાં અને કોલેજોમાં જો આ સૂત્ર ભણાવવાનું શીખવવાનું ફરજિયાત કરી દેવામાં આવે તો આખી નવી પેઢી દિવ્ય તૈયાર થાય. જે નવી પેઢી તૈયાર થશે તે ઉપરોક્ત પવિત્ર ભાવનાઓવાળી હશે, અને જેમજેમ તેવી પેઢીઓ તૈયાર થતી જશે, તેમતેમ તેવું જ નવું વિશ્વ તૈયાર થતું જશે. આવતી પેઢીઓ જેવી હશે, વિશ્વ તેવું જ હશે. નવી પેઢીઓએ જો આ સૂત્ર અપનાવેલું હશે તો તેમના ચિત્તમાં પ્રસન્નતા હશે અને તેથી સર્વ જગત ચિત્તપ્રસન્નતાવાળું થશે. આ સૂત્ર શાંતિ માટેનો મહામંત્ર છે. શ્રી અરવિંદ, પૃથ્વી ઉપર અલૌકિક-દિવ્ય તત્ત્વનું અવતરણ કરાવવા ઈચ્છતા હતા. તેમની તે ઈચ્છાને સાકાર કરવા માટે આ સૂત્રોક્ત ભાવનાઓનું આચરણ સમાજમાં ખૂબ થવા લાગે તેનો ખૂબ પ્રયત્ન થવો ઘટે. અસ્તુ.

હવે ચોત્રીસમા સૂત્રમાં, એકાગ્રતા પ્રાપ્ત કરવા માટે પ્રાણાયામનો ઉપાય બતાવે છે.

પ્રચ્છર્દનવિધારણાભ્યાં વા પ્રાણસ્ય ॥ ૩૪ ॥

ભાવાર્થ : અથવા તો પ્રાણને (શ્વાસને) વેગથી ફેંકીને ધારણ કરી રાખવાથી (પ્રસન્નતા-એકાગ્રતા મેળવાય છે).

વિસ્તાર : 'વા'નો અર્થ થયો અથવા અને 'પ્રચ્છર્દન'નો અર્થ છે અતિઝડપથી ફેંકવું. એટલે કે પ્રાણને અતિઝડપથી ફેંકીને રોકી રાખવો. ઊલટી થાય છે ત્યારે પેટના પદાર્થો જેટલી ઝડપથી મુખ દ્વારા બહાર ફેંકાઈ જાય છે તેટલી ઝડપથી શ્વાસને બહાર ફેંકીને રોકી રાખવો તેનું નામ પ્રચ્છર્દન. પ્રાણને - શ્વાસને અતિઝડપથી બહાર ફેંકીને બહાર જ રોકી રાખવો; જ્યારે શ્વાસ લીધા વિના ના રહી શકાય, ગભરામણ થવા લાગે ત્યારે ધીમેધીમે શ્વાસને અંદર લેવો. વળી પાછો એટલી ઝડપથી બહાર ફેંકીને બહાર જ સ્થિર કરી દેવો. થોડો સમય આ પ્રમાણે ક્રિયા કરીને પછી ધ્યાનમાં બેસવાથી જલદી એકાગ્ર થઈ શકાય છે. આ બધી ક્રિયાઓ અને ઉપાયો ધ્યાનમાં જલદી એકાગ્ર થવા માટેના છે. પ્રાણાયામની આ ક્રિયાને ભસ્ત્રિકા પ્રાણાયામ પણ કહી શકાય. યોગશાસ્ત્રમાં અમુક પ્રકારના પ્રાણાયામો છે તેમાં એક ભસ્ત્રિકા પ્રાણાયામ પણ છે. ભસ્ત્રિકામાં શ્વાસ-પ્રશ્વાસ ઝડપથી લેવા-મૂકવાના હોય છે. શ્વાસને ખૂબ ઝડપથી અંદર લેવાનો અને બહાર ફેંકવાનો. આવી રીતે થોડો સમય ક્રિયા કરીને શ્વાસને ઝડપથી અંદર ખેંચીને અંદર જ રોકી રાખવાનો અથવા શ્વાસને ઝડપથી બહાર ફેંકીને રોકી શકાય ત્યાં સુધી બહાર જ રોકી રાખવાનો. આ રીતે પ્રાણાયામ કરવાથી શીઘ્ર એકાગ્રતા પ્રાપ્ત થાય છે. એકાગ્રતાપ્રાપ્તિની આ એક પ્રાણાયામની ક્રિયા પણ બતાવી. હઠયોગ શાસ્ત્રમાં પ્રાણાયામનો ખૂબ વિસ્તાર કર્યો છે, તેમાં પ્રાણાયામની ક્રિયા ઘણી મહત્વની ગણાય છે. પ્રાણાયામ સર્વ પ્રકારનાં તપોમાં શ્રેષ્ઠ તપ છે. તેના માટે શ્લોક છે :

દહ્યન્તે ધ્માયમાનાનાં ધાતૂનાં હિ યથા મલાઃ ।
તથેન્દ્રિયાણાં દહ્યન્તે દોષાઃ પ્રાણસ્ય નિગ્રહાત્ ॥

અર્થ : જેમ ધાતુઓને ધમવાથી (તપાવવાથી) તેના મળો નષ્ટ થઈ જાય છે, તેમ પ્રાણનો નિગ્રહ કરવાથી (પ્રાણાયામ કરવાથી) ઈન્દ્રિયોના મળો નાશ પામી જાય છે.

ભારતીય સંસ્કૃતિમાં તપ-ત્યાગની ઘણી મહત્તા છે. તપ વખતે ઘણુંમોટું કષ્ટ સહર્ષ વેઠવાનું હોય છે. બધાં જ તપોથી પ્રાણાયામને ઘણુંમોટું તપ ગણવામાં આવ્યું છે. પ્રાણાયામના અન્ય અનંત વૈજ્ઞાનિક લાભોની વાત કદાચ આપણે આપણી ઓછી બુદ્ધિના કારણે ન સમજી શકીએ, પરંતુ આટલું તો જાણી શકીએ છીએ કે, પ્રાણાયામ વખતે ઓછા શ્વાસથી ચલાવી લેવું પડે છે. ઓછા શ્વાસથી ચલાવી લેવું તે ઘણું મોટું તપ ગણાય. બીજા ઘણાબધા વિના ચલાવી શકીએ, પરંતુ જેના વિના એક ક્ષણ પણ જીવી ના શકાય તેવા શ્વાસ-પ્રશ્વાસનો ત્યાગ કરવો તે ઘણો મોટો ત્યાગ ગણાય. મનુષ્ય ઓછાં કપડાંથી, ઓછા ધનથી અને ઓછા અન્નથી ચલાવી લે છે તે પણ ત્યાગ-તપમાં ગણાય છે. તો ઓછા શ્વાસથી ચલાવી લેવાના તપ-ત્યાગનું મૂલ્ય તો આંકી જ ક્યાંથી શકાય? તેની તુલનામાં એકેય તપ આવી ના શકે. મરતા ક્યા ન કરતા? ભગવાનના નામ પર પોતાનો પ્રાણ-શ્વાસ ચડાવી દે, ત્યાગી દે તે શું ના મેળવી શકે? બધી જ સિદ્ધિઓ તેના ચરણોમાં આળોટવા લાગે.

પ્રાણાયામની ક્રિયા પુસ્તકો વાંચીને કદી ના કરવી. આમ અને અનુભવી ગુરુસંતોના ચરણોમાં બેસીને પ્રાણાયામ શીખવો જોઈએ. નહીં તો, “દેખાદેખી સાધે જોગ, છીજે કાયા બાદે રોગ” જેવું થાય. આપણી અજ્ઞાનતાના કારણે પ્રાણાયામ બદનામ ના થવો જોઈએ. પ્રાણાયામનું વધુ વર્ણન સાધનપાદમાં (“શાંતા” પુસ્તકમાં) આપ્યું છે.

હવે મનને સ્થિર કરવાનો બીજો ઉપાય બતાવે છે.

વિષયવતી વા પ્રવૃત્તિરુત્પન્ના મનસઃ સ્થિતિનિબંધની ॥ ૩૫ ॥
ભાવાર્થ : અથવા તો વિષયવાળી પ્રવૃત્તિ ઉત્પન્ન કરીને તેમાં મનને બાંધી દેવું.

વિસ્તાર : વિષયમયી પ્રવૃત્તિ ઉત્પન્ન કરીને તેમાં ચિત્તને જોડી દેવું, તેમાં ચિત્તને ચોંટાડી દેવું. “નિબંધની” એટલે ચિત્તનું બંધન થઈ જવું-મનનું રોકાઈ જવું.

વિષયોને આપણે જાણીએ છીએ. ભૌતિક સ્થૂળ વિષયોને આંખ, નાક, કાન, ચામડી, જીભ વગેરેથી ભોગવીએ છીએ. પરંતુ, નથી તો અહીં કોઈ સ્થૂળ ઈન્દ્રિયો કે નથી તો કોઈ સ્થૂળ ભોગો. અહીં તો જે ભોગવવાની વાત છે તે સૂક્ષ્મ અને દિવ્ય છે. ભોગવવાના વિષયો પણ દિવ્ય, અને ભોગવનાર ઈન્દ્રિયો પણ દિવ્ય. દિવ્ય વિષયવાળી પ્રવૃત્તિ ઉત્પન્ન કરવાની છે.

સ્થૂળ નાકની સહાયતા વિના જ અને સ્થૂળ પુષ્પ ના હોવા છતાંય સુગંધની અનુભૂતિ કરવી તેનું નામ “વિષયવતી પ્રવૃત્તિ”. એ જ પ્રમાણે દિવ્ય રસ, રૂપ, સ્પર્શ, ધ્વનિ વગેરેની અનુભૂતિ કરી શકાય છે. ભિન્ન ભિન્ન સ્થાને એકાગ્રતા કરવાથી ભિન્ન ભિન્ન અનુભૂતિઓ થઈ શકે છે. જેમકે, નાસિકાગ્રે વૃત્તિ સ્થિર કરવાથી, અભ્યાસના પરિપાક કાળે દિવ્ય સુગંધની અનુભૂતિ થાય છે. આ દિવ્ય સુગંધમાં મન મસ્ત થઈ સ્થિર થઈ જાય છે. દિવ્ય કર્ણ દ્વારા ધ્વનિની ઉત્પત્તિ થાય છે તેને અનાહત નાદ કહે છે. તે નવ પ્રકારના ગણાય છે. તાળવામાં વૃત્તિ સ્થિર કરવાથી દિવ્ય સ્વાદની અનુભૂતિ થાય છે. એ જ પ્રમાણે દિવ્ય સ્પર્શ, દિવ્ય રૂપની પ્રવૃત્તિ કરીને તેમાં મસ્ત થઈને સ્થિર થઈ જવાય છે, મનની ચંચળતા ટાળી શકાય છે. અસ્તુ. (કમશઃ)

- “મુક્તા” પુસ્તકમાંથી સાભાર

ઉમરેઠમાં શિવરાત્રી મહોત્સવ

આલેખક : પ્રવીણભાઈ શાહ, ભાવેશભાઈ રાવલ

તારીખ ૧૪-૨-૨૦૧૦ને રવિવારના રોજ મહાશિવરાત્રી નિમિત્તે એક દિવ્ય સત્સંગ સમારોહનું આયોજન ઓમ્ પરિવાર-ઉમરેઠના ઉપક્રમે ઉમરેઠમાં રાખવામાં આવ્યું હતું. ઠાસરા, ડાકોર, ઉમરેઠ, વલસાડ, ખડેસાવપુરા વગેરે સ્થળોએથી ભાવિક ભક્તો સવારે ૯-૩૦ વાગ્યે આવી પહોંચ્યા

હતા. અમદાવાદ ઓમ્ પરિવારના ભક્તો એક લક્ઝરી બસમાં ત્યાં આવવા નીકળ્યા હતા. બસમાં આખા રસ્તે આરોગ્યનાં સૂત્રો સાથેના ઓમ્ ગુરુ ઓમ્નો મંત્ર અને ઓમ્ ગુરુ પ્રણવોચ્ચાર ગૂંજ્યો. સર્વ જગમાં રણકાર એ બે મંત્રોનું ગાન સૌએ કર્યું. સવારની ઠંડક અને મંત્રોની ધૂનથી બસમાં

પવિત્ર વાતાવરણ સર્જાયું. ઉમરેઠ ક્યારે પહોંચી ગયા તેની ખબર પણ ના પડી.. ડોક્ટર પરેશભાઈએ સૌને સૂચના આપતાં કહ્યું કે, બસમાંથી ઊતરીને આપણે બધાંએ સરઘસાકારે સભામંડપમાં જવાનું છે. આજના પવિત્ર દિવસે પરમપૂજ્ય શ્રી ગુરુદેવે આપણા સૌ ઉપર કૃપા કરી છે. એક નવું બેનર બનાવડાવ્યું છે. બે સ્વયંસેવક ભાઈઓ તે બેનર લઈને આગળ ચાલશે. આપણે ઓમ્ ગુરુ ઓમ્નો મંત્ર બોલતાં બોલતાં તેમની પાછળ ચાલીશું. સત્ય ધર્મ ગુરુ દેવકી જય.

દસેક મિનિટ ચાલીને સૌ સભામંડપમાં આવી પહોંચ્યાં. જે નવું બેનર બનાવ્યું હતું તે, મંચ પર, શ્રી ગુરુદેવના આસનથી થોડુંક ઊંચું - બધા જોઈ શકે - વાંચી શકે એ રીતે સ્થાપિત કરવામાં આવ્યું.

ડોક્ટર સદ્ગુરુ સમર્પણ ભિક્ષુજીએ બેનર વિશે વિસ્તૃત માહિતી આપી : બેનરમાં ઉપર અ... ઉ...મ્... નીચે ઓમ્ ગુરુ ઓમ્, એક બાજુ શુભ આશિષ, ઓમ્ પરિવાર અને વચમાં બે સૂત્રો લખેલાં છે. બધું લખાણ ચિત્રાત્મક સ્વરૂપે ગોઠવેલું છે.

સત્ય-ધર્મ કી જય હોગી, તભી વિશ્વશાંતિ હોગી

સત્ય-ધર્મ કી હોગી જય, તભી સભી હોંગે અભય.

થોડાં વરસો પહેલાં ૧૯૮૬ની સાલમાં આપણે પદયાત્રાનો એક કાર્યક્રમ કર્યો હતો તેમાં શ્રી ગુરુજીએ આપણને બે સૂત્રો આપ્યાં હતાં :

ભૌતિકતાને ભગાડીએ; આત્મિકતાને આરાધીએ;

જીવ સર્વેને સન્માનીએ તો શાંતિને પામીએ.

તે વખતે પૂજ્યશ્રી ગુરુદેવ પદયાત્રામાં આપણી સાથે હતા, અને આપણને આ પ્રમાણે સૂત્રોચ્ચાર કરાવતા હતા:

ભૌતિકતાને ભગાડીએ...

આત્મિકતાને આરાધીએ...

જીવ સર્વેને સન્માનીએ...

તો શાંતિને પામીએ.

તબિયતના કારણે શ્રી ગુરુદેવે અત્રે ઉપસ્થિત નથી, પરંતુ તેઓશ્રીની આજ્ઞાનુસાર જે નવાં સૂત્રો આવ્યાં છે તે, હું બોલું છું. તમે સૌ સમૂહમાં બોલજો - પ્રતિસાદ આપજો. **સત્ય-ધર્મ કી જય હોગી... તભી વિશ્વશાંતિ હોગી; સત્ય-ધર્મ કી હોગી જય... તભી સભી હોંગે અભય.** બધાએ બે.મિનિટ સમૂહમાં સૂત્રોચ્ચાર કર્યા.

પરમ પૂજ્ય શ્રી ગુરુદેવે આનું નામ “ચતુષ્ચિકોણી પ્રણવ યંત્ર” આપ્યું છે. આ ચતુષ્ચિકોણી પ્રણવની પ્રતિકૃતિ સ્વરૂપ લેમિનેશન કરેલા ફોટા આપણે બનાવડાવ્યા છે. ઉમરેઠનો શિવરાત્રીનો કાર્યક્રમ એકદમ નજીક આવી જતાં તાત્કાલિક જ બનાવીને લાવ્યા છીએ. એમાં શ્રી ગુરુદેવની સાધનાનો - અનુભવનો નિચોડ શ્રી ગુરુજીએ આપણને આપ્યો છે. ઓમ્ પરિવારનાં દરેક ગુરુપ્રેમી ભાઈબહેન પોતાના ઘરમાં તે વસાવે. હાલ તરત ૫૦ ફોટા આવ્યા છે. આપણા બુકસ્ટોલ પરથી મળી શકશે. સત્યધર્મગુરુદેવ કી જય.

દરમિયાન ડાકોરથી શ્રી જયરામદાસજી મહારાજ તથા શ્રી દ્વારકાદાસજી મહારાજ આવી પહોંચતાં ઉમરેઠ ઓમ્ પરિવાર તરફથી તેઓશ્રીનું ફૂલહારથી સ્વાગત કરવામાં આવ્યું તથા શાલ ઓઢાડીને સન્માન કરવામાં આવ્યું. ઓમ્ પરિવાર-લડનના શ્રી સુરેશભાઈ પટેલ અને અ.સૌ. પુષ્પાબહેન પટેલને મંચ પર બોલાવી તેમનું ફૂલહારથી સ્વાગત કર્યું અને શાલ ઓઢાડીને ઉમરેઠ ઓમ્ પરિવારે સન્માન કર્યું.

ડાકોરથી પધારેલ સંતશ્રી દ્વારકાપ્રસાદજીએ આશીર્વચન આપતાં કહ્યું કે, પરમપૂજ્ય પ્રાતઃસ્મરણીય શ્રી યોગભિક્ષુજીનાં ચરણોમાં સાષ્ટાંગ દંડવત્ પ્રણામ. ઓમ્ નમો નારાયણ. ઠાસરા-ડાકોર-વલસાડ-અમદાવાદ વગેરે અનેક સ્થળેથી પધારેલ ઓમ્ પરિવાર મંડળનાં ગુરુપ્રેમીજનોને વંદન. ડાકોરથી પધારેલ મહંત શ્રી જયરામદાસજી મહારાજને મારાં વંદન. ડાકોરના સુખડિયા પરિવારનાં વિનોદભાઈ અને સ્નેહીજનોને વંદન. તુષારભાઈ અને ડોક્ટરસાહેબને મારાં વંદન.

એક ઘડી - આધી ઘડી - આધી મેં ભી આધ;

તુલસી, સંગત સંત કી કટે કોટિ અપરાધ

તુલસીદાસજી કહે છે કે, એક ઘડી કે આધી ઘડી

માટે પણ સંતની સંગત થઈ જાય તો કરોડો અપરાધ પણ માફ થઈ જાય છે. સત્સંગનો બહુ મોટો મહિમા છે. ગુરુજીની અમૃતવાણીનો લાભ મને અને આપણને સૌને મળ્યો. ગુરુતત્ત્વ સર્વવ્યાપી છે. જેવી આપણી ભાવના હોય અને જ્યારે પણ આપણે તેમને યાદ કરીએ ત્યારે એમની દિવ્યચેતના આપણને માર્ગદર્શન કરે છે. સવારના એકદમ શાંત વાતાવરણમાં આપણને સૌને ગુરુજીનાં દિવ્ય વચનામૃતનો લાભ મળ્યો એટલાં આપણાં અહોભાગ્ય!

ગુરુવાણી સાંભળ્યા પછી હવે મારે કંઈ બોલવાનું રહે નહીં, કારણ કે એ તો સૂર્યના તેજની સામે દીવો ધરવા જેવું થાય! આ શુભ અવસરે આપણે એવી ભાવના રાખીએ કે, ગુરુજીનો ઓમ્ પરિવાર ફૂલે-ફાલે-વિસ્તરે.

ઉમરેઠ, સંતરામ મંદિરના મહંતશ્રી ગણેશદાસજી મહારાજે આશીર્વાચન આપતાં કહ્યું : શ્રી ગુરુજીનાં પ્રત્યક્ષ દર્શન તો થતાં નથી, પણ પહેલાં તેઓશ્રી જ્યારે પણ ઉમરેઠ પધારે ત્યારે સત્સંગ થતો હતો. દર્શનનો લાભ ધણાં વરસો સુધી મળ્યો છે. સત્યનો સાથ આપે તે સત્સંગ. સત્સંગ એ જ કરાવી શકે જેના ઉપર ભગવાનની દયા હોય - કૃપા હોય. અનેક જન્મોનાં પુણ્ય હોય ત્યારે દેવમંદિરે જઈ શકાય. સારુ કર્મ કરવામાં કંઈ અવરોધ આવે તો સમજવું કે તે આપણાં ગયા જન્મોનાં કર્મોને લીધે. મંદિરમાં ભગવાનની મૂર્તિની પ્રાણપ્રતિષ્ઠા થઈ જાય, બધી વિધિ સંપન્ન થઈ જાય પછી, એ મૂર્તિની નીચે રાખવામાં આવેલી દર્બની સળીને ખેંચી લેવામાં આવે પછી એ મૂર્તિમાં સાક્ષાત્ ભગવાન બિરાજમાન છે અને આપણે એ ભગવાનનાં દર્શન કરવા માટે મંદિરે જવાનું છે.

તમે સૌ યોગભિક્ષુજીને નિઃસ્વાર્થ પ્રેમ કરો છો તેથી જ તો તેઓની ગેરહાજરીમાં પણ આવો દિવ્ય સત્સંગ તમે કરી શકો છો. સંતને કોઈ સ્વાર્થ હોતો નથી. તમે એમને માનો કે ના માનો તો ય એ તો એમનું જગત કલ્યાણનું - લોકકલ્યાણનું કામ કરતા જ રહે છે. કોઈ સંતને કોઈક રોગ થાય કે શરીરની પીડા થાય તો લોકો કહેશે કે, આમ હતું, એટલે આમ થયું. પણ એવું કંઈ હોતું નથી. સંતનું

શરીર એ પણ એક માનવદેહ છે, અને શરીરના ધર્મો દરેક શરીરધારીને-દેહધારીને થાય જ. મને સત્તર વરસથી ડાયાબિટિસ છે, - હોય એ તો!

કાર્યક્રમનું આયોજન ખૂબ સુંદર રીતે થયું છે. સૌને ધન્યવાદ છે. બોલવા બેસીએ તો ઘણુંબધું બોલાય, પણ મને અને તમને સમયનું બંધન છે. સત્યધર્મગુરુદેવ કી જય.

લગભગ ૨-૦૦ વાગી ગયા હતા. સૌએ ભોજન-પ્રસાદ લીધો. કાર્યક્રમ આનંદદાયક રીતે સંપન્ન થયો. ૩-૩૦ વાગ્યે લક્ઝરી બસ અને ત્રણચાર મોટરગાડીઓમાં બેસીને ઉમરેઠથી સૌ કેદારેશ્વર જવા નીકળ્યા. કેદારેશ્વર આમ તો નદીકાંઠે આવેલું નિર્જન અને એકદમ એકાંત સ્થળ છે. ૧૯૮૦ની સાલમાં પૂજ્યશ્રીએ અહીંયાં ચોમાસાના ચાર મહિના - ચાતુર્માસ ગાળ્યા હતા. પૂજ્યશ્રી ગુરુદેવ જે ધર્મશાળામાં રોકાતા હતા ત્યાં બેસીને જૂનાં સંસ્મરણો સૌએ યાદ કર્યાં. તે વખતે પૂજ્યશ્રીએ સવાલાખ મંત્રનું એક, એવાં ત્રણ ગાયત્રી અનુષ્ઠાન કર્યાં હતાં. ગુરુપૂર્ણિમા મહોત્સવની ઉજવણી સતત ત્રણ દિવસ સુધી કરવામાં આવી હતી. ગાયત્રી - મારુતિ હવનના કાર્યક્રમો થયા હતા. દરરોજ સવારે-બપોરે-સાંજે સત્સંગ-સ્વાધ્યાય-પ્રવચનનો કાર્યક્રમ થતો હતો. ગાયત્રીમંત્રનો અખંડ જપયજ્ઞ સંકટમોચન મંત્રનો અખંડ જપ યજ્ઞ, ઓમ્ નમઃશિવાય મંત્રનો અખંડ જપયજ્ઞ અને ઓમ્ ગુરુ ઓમ્ મંત્રનો અખંડ જપયજ્ઞ કરવામાં આવ્યા હતા. આ સ્થળ ત્યારે સતત આધ્યાત્મિક પ્રવૃત્તિઓથી ધમધમતું રહેતું હતું. એકાદ કલાક સુધી વાતો કરી - સાથે બેસીને સૌએ સ્વાધ્યાય કર્યો. સાંજે ૭-૦૦ વાગ્યે અમદાવાદ પરત આવવા નીકળ્યાં. સત્ય ધર્મગુરુદેવ કી જય.

શિવરાત્રી નિમિત્તે તા. ૧૪-૨-૧૦ ને રવિવારે ઉમરેઠ મુકામે ઉજવાયેલ મહોત્સવમાં પૂજ્યશ્રીનું ટેલિફોન પર આશિષ પ્રવચન

સંકલન : શશિકાન્ત પટેલ

પ.પૂ. ગુરુદેવશ્રી યોગભિક્ષુજી મહારાજના આશીર્વાદથી સમસ્ત ઓમ્ પરિવારના ઉપક્રમે તા. ૧૪-૨-૨૦૧૦ને રવિવારે ઉમરેઠ ઓમ્ પરિવાર તથા લંડન ઓમ્ પરિવારના સૌજન્યથી ઉમરેઠ મુકામે કુસુમ હરનાથ મંદિરના પટાંગણમાં શિવરાત્રી નિમિત્તે મહોત્સવની ઉજવણીનું આયોજન

કરવામાં આવ્યું હતું. આ પ્રસંગે ઉમરેઠ, સંતરામ મંદિર તરફથી પ. શ્ર. શ્રી ગણેશદાસજી મહારાજ તથા ડાકોર મુકામેથી સંતો પધારેલ. મહોત્સવમાં પધારેલ સંતો પ.પૂ. ગુરુદેવ પ્રત્યે ખૂબ જ પ્રેમ - આદર રાખતા હોવાથી મહોત્સવમાં ઉપસ્થિત રહી પૂજ્યશ્રી પ્રત્યે પોતાનો અહોભાવ તથા મહોત્સવ પ્રત્યે પોતાની શુભેચ્છા વ્યક્ત

કરી પન્યતા અનુભવતા હતા. ઉંમરના કારણે પ.પૂ. ગુરુદેવની તબિયત નરમ-ગરમ રહેતી હોવાથી મહોત્સવમાં પ્રત્યક્ષરૂપે ઉપસ્થિત રહી શકે તેમ ન હોવાથી તેઓશ્રીએ પોતાના નિવાસ સ્થાનેથી મહોત્સવમાં ઉપસ્થિત સૌ કોઈને ટેલિફોન ઉપર આશીર્વાદ આપતાં, મનુષ્ય જીવનની મહત્તા અને તેને સાર્થક કરવાની ગતગંગા વહાવતાં કહ્યું કે,

સત્ય-ધર્મ ગુરુદેવ કી જય. સત્ય અને ધર્મ એ જ આપણા ગુરુદેવ અને એમની જય, તો જ આપણી જય.

ઉપસ્થિત સર્વેને વંદન-અભિનંદન-આશિષ.

તમે સૌ જાણો છો કે આજના ઉત્સવનું આયોજન શિવરાત્રી નિમિત્તે કરવામાં આવ્યું છે. ઉત્સવમાં તમો સૌ પ્રેમથી ભાગ લો. સૌ એકબીજાને મળીને સર્વેના ખબરઅંતર પૂછો. આખા વર્ષ દરમિયાન કેવી સાત્ત્વિક પ્રવૃત્તિઓ કરીને આનંદ કર્યો તેની એકબીજા સાથે વાતો કરો. એકબીજાનાં દર્શન થાય. આમ, જે કાંઈ પણ વિચાર, વાણી વર્તનથી થાય તે પરસ્પર ખૂબ જ આત્મીયતાપૂર્વક વાત્સલ્યભાવે થાય. સાથે સાથે સૌ કોઈએ એ વાતનું બરોબર ધ્યાન રાખવાનું છે કે, આપણી વાણી, વહેવારમાં ક્યાંય પણ મર્યાદા-વિવેકનો લોપ ન થાય. પરસ્પર સંપૂર્ણ વિવેકમર્યાદાપૂર્વક વર્તવાનું છે. મનમાં સતત એવો ભાવ રાખીને સાત્ત્વિક આનંદનો લ્હાવો લૂંટવાનો છે કે, જે કાંઈ પણ થાય છે તે પરમાત્માની દયાથી થાય છે, પરમાત્માની આપણી ઉપર અહૈતુકી કૃપા વરસી રહી છે. આપણે બધા પહેલાં ક્યાં એકબીજાને જાણતા હતા. કોઈ ક્યાં અને કોઈ ક્યાં, જુદાજુદા સ્થળે, શહેરોમાં કે ગામમાં રહેતા હતા. પરંતુ અનેક જન્મોના ઋણાનુબંધથી એકબીજા સાથે બંધાયેલા હોઈશું તેથી જ આ જન્મમાં જે ક્ષણે ઋણાનુબંધ ચાલુ થતાં એકબીજાને મળી શક્યા. કોઈના ઋણાનુબંધ વહેલા ચાલુ થયા તો વહેલા મળી શક્યા અને કોઈના મોડા ચાલુ થયા તો પછી મળી શક્યા. પરસ્પર ઋણાનુબંધથી સંકળાયેલા ન હોઈએ તો મળી ન શકાય. તો, ઋણાનુબંધથી સંકળાયેલા આપણે સૌ કોઈ ઉત્સવમાં ઉપસ્થિત થયા છીએ ત્યારે દરેકે મનમાં એ સમજણને બરાબર દઢ કરવાની છે કે, આ પ્રસંગ મારો પોતાનો છે, અને એ રીતે પૂરેપૂરી જવાબદારીપૂર્વક વર્તવાનું છે. આ પ્રસંગ મારો પોતાનો જ છે અને બીજા મને સહાય કરી રહ્યા છે. વળી પ્રસંગમાં

જુલાઈ-૨૦૧૦

સૌ કોઈની સાથે શિષ્ટાચાર અને પ્રેમપૂર્વક વર્તવું જોઈએ. જો આવી સમજણપૂર્વક પ્રસંગનો લ્હાવો લઈશું, તો પ્રસંગમાં વ્યવસ્થા જળવાઈ રહેશે. પ્રસંગ સારી રીતે સંપન્ન થશે. પ્રસંગ સાચી અને સારી રીતે દીપી ઊઠશે. કોઈને પણ ઓછપનો અનુભવ થશે નહીં. પહેલાં તો અમે નાનામોટા દરેક પ્રસંગમાં પ્રત્યક્ષરૂપે હાજર રહેતા હતા, પરંતુ છેલ્લા કેટલાક સમયથી ઉંમરના કારણે શરીર નરમગરમ રહેતું હોવાથી અમે પ્રસંગમાં તમારા સૌ વચ્ચે પ્રત્યક્ષરૂપે ઉપસ્થિત રહી શકતા નથી. ગુરુજીની સ્થૂળ હાજરી હોય ત્યારે તો પ્રસંગ સારી રીતે સંપન્ન થાય તે તો બરાબર છે, પરંતુ સ્થૂળ હાજરી ન હોય ત્યારે ગુરુજીની સૂક્ષ્મ હાજરી છે જ એવી પાકી સમજણપૂર્વક તમો સૌ રહો. પ્રસંગ સારી રીતે સંપન્ન થાય, પ્રસંગની ગરીમા જળવાય તે ખૂબ જ હર્ષદાયક છે. અમે સ્થૂળરૂપે હાજર રહી શકતા નથી, પરંતુ અમારી વાણીના માધ્યમ દ્વારા તો તમારી સમક્ષ ઉપસ્થિત છીએ તમે અમારા ટેલિફોન ઉપરના આશીર્વાચન કે જે અત્યારે તમો સાંભળી રહ્યા છો તે ઉપરથી અનુભવી શકો છો. તો, સૂક્ષ્મરૂપે અમે સતત તમારી સાથે જ છીએ એવી ઊંચી સમજ સૌ કોઈએ કેળવવાની છે. સ્થૂળ કરતાં સૂક્ષ્મની મહત્તા વધુ છે. તે માટે વધુ ઊંચી-સૂક્ષ્મ સમજણની જરૂર પડે, ખૂબ જ ઉદારવૃત્તિ કેળવવી પડે છે. આ વાતો અવારનવાર અમે તમને સતત કરીએ છીએ, કેમકે આધ્યાત્મિક પંથમાં આગળ વધવા માટે આવી સમજણ, ગુણ, ભાવ ખૂબ જ અગત્યનું પરિબળ છે. અમે ઈચ્છીએ કે તમો સર્વે આવી સમજણ, ગુણ, ભાવને યથાયોગ્ય રીતે કેળવી, જીવનમાં ઉતારી આધ્યાત્મિક પંથમાં સારી રીતે સતત આગળ વધો. પ્રભુની દયાથી તમો સૌ એ રીતે તૈયાર થઈ ગયા છો તેનો અમને વિશેષ આનંદ છે. - અસ્તુ

ગુરુનિષ્ઠા વિશે પૂ.શ્રીએ એક દૃષ્ટાંત કહ્યું :

એક સંત હતા. સંતના આશ્રમમાં ઘણા જ ભક્તો આવતાં તેમાં રાજા પણ આવતા. આશ્રમમાં દરરોજ નિયમિત સત્સંગ થાય. સૌ કોઈ તે સાંભળે. રાજા પણ તે સાંભળતા. સંત સર્વેને પરમાત્માના સાક્ષાત્કારની મહત્તા અને તેમાં જ મનુષ્ય જન્મની સાર્થકતા રહેતી છે તે વાત સૌને અવારનવાર સત્સંગ દરમિયાન સમજાવતા. રાજા

આ વાત કાયમ સાંભળે. રાજાએ મનમાં નક્કી કર્યું કે, મારે પણ ભગવાનનાં દર્શન કરવાં છે. એક દિવસ સત્સંગ પૂરો થયા બાદ મોકો જોઈને રાજા સંત પાસે ગયા. સંતને કહે કે, મારે પણ પ્રભુદર્શન કરવાં છે. મારી ઉપર કૃપા કરી મને પ્રભુદર્શન કરાવો. તે માટે આપ જે કાંઈ પણ કહેશો તે કરવા હું તૈયાર છું. સંતે રાજાને કહ્યું કે, સારું જોઈશું. બે મહિના પછી આવજો.' રાજા ગયા અને મનમાં એ નક્કી કરી લીધું કે સંત જે કાંઈ પણ કહેશે તે કરવા તૈયાર છું મારે પ્રભુદર્શન કરવાં જ છે. આમ ને આમ બે મહિના વીતી ગયા. રાજા પાછા સંત પાસે ગયા. પ્રણામ કરીને કહે : બે મહિના થઈ ગયા, હવે મને પ્રભુદર્શન કરાવો. સંત કહે : 'બરાબર છે પણ, હજી છ મહિના પછી આવજો.' રાજા ગયા. રાજા વિચારે કે સંત બહુ બહુ તો મારું રાજપાટ માંગશે; તો તે આપવા પણ તૈયાર છું. પરંતુ મારે પ્રભુદર્શન કરવાં છે. છ મહિના પછી રાજા સંત પાસે ગયા. સંત કહે : હજુ બે મહિના પછી આવજો. રાજા મનમાં વિચારે કે, બહુબહુ તો મને કુટુંબ પરિવાર છોડવાનું કહેશે, તો તે માટે પણ તૈયાર છું. બીજા બે મહિના પછી રાજા સંત પાસે ગયા. સંત કહે : આઠ દિવસ પછી આવજો. રાજાએ આ આઠ દિવસ દરમિયાન વિચારી લીધું કે બહુબહુ તો આ હવેલી ઉપરથી મને નીચે કૂદકો મારવાનું કહેશે. તો તે માટે પણ તૈયાર છું. આઠ દિવસ પછી રાજા પાછા સંત પાસે ગયા. પ્રણામ કરીને કહે : હવે પ્રભુદર્શન કરાવો, સંત કહે : તમારે પ્રભુદર્શન કરવાં છે ને? તો ઊભા રહો. આમ કહી સંતે પોતાની આજુબાજુ જોયું. ત્યાં ત્રણેક ઈંચનો કાગળનો ટુકડો પડ્યો હતો. તે ઉપાડી રાજાને આપ્યો અને કહ્યું કે, લો, આના દશહજાર ટુકડા કરી આપો. રાજા મનમાં વિચારે કે સંતે કહ્યું તો ખરું, પરંતુ આટલા નાના કાગળના ટુકડાના દશ હજાર ટુકડા થઈ જ ના શકે. તેથી તેમણે સંતને કહ્યું કે, બાપજી, આટલા નાના ટુકડામાંથી દશહજાર ટુકડા થઈ જ ના શકે. આ સાંભળી સંતે તરત જ રાજાને કહ્યું કે, ઊભા થઈ જાઓ અને અહીંથી ચાલ્યા જાઓ. તમારાથી પ્રભુદર્શન થઈ શકશે નહીં. તમને આટલું કરવાનું કીધું તે પણ તમે કરી શકતા નથી. પ્રસંગ પતી ગયો. બેત્રણ દિવસ પસાર થઈ ગયા. પછી સંતના સાન્નિધ્યમાં નિયમિત આવતા નજદીકના ભક્તો સંતને કહે કે, 'બાપજી, તે

દિવસે આપે રાજાને કાગળના ટુકડાના દશહજાર ટુકડા કરવા કહ્યું, પરંતુ એટલા નાના કાગળમાંથી દશહજાર ટુકડા કરી રીતે થાય, અમને પણ તેમાં શંકા થાય છે.' સંત હસ્યા અને કહે કે, પ્રભુદર્શન કરવા માટે પહેલાં તો રાજાએ કહ્યું હતું કે, જે કહો તે કરવા તૈયાર છું અને જ્યારે તેમને કહ્યું કે, દશહજાર ટુકડા કરો, તો તે માટે પ્રયત્ન શરૂ કરવાને બદલે પહેલેથી જ શંકા કરી. હકીકતમાં તો તેમણે ટુકડા કરવાનું શરૂ કરવાનું હતું અને જ્યાં વધુ ટુકડા ન થઈ શકે તે તબક્કે પહોંચે ત્યારે જે થવાનું હોત તે થાત, પરંતુ તેમણે તો પ્રયત્ન શરૂ કરવાના બદલે શરૂથી જ શંકા કરી. પહેલેથી જ પોતાની બુદ્ધિ ચલાવી. ખરેખર તો, ગુરુસંતો પાસેથી કલ્યાણદાયક પ્રાપ્તિ કરવી હોય તો બીજું કાંઈ જ નથી કરવાનું, પરંતુ એક જ વાત સતત ધ્યાનમાં રાખવાની છે કે, તેઓની વાત પ્રત્યે શંકા કરવાના બદલે તે સંપૂર્ણ નિષ્ઠાપૂર્વક માનવાની છે. તેમાં પોતાની બુદ્ધિ ચલાવવાની નથી. ખરેખર તો જિજ્ઞાસુ તે ગણાય કે જે બુદ્ધિશાળી હોવા છતાં પણ ગુરુસંતની સમીપ નિબુદ્ધિ થઈને બેસે છે. પોતામાં બુદ્ધિ છે, પરંતુ તેનો ઉપયોગ ગુરુસંતો પાસે કરવાનો નથી. ત્યાં તો રાતદિવસ સતત નિષ્ઠા અને સમર્પણભાવ રાખવાનો છે. સંપૂર્ણ સમર્પિત થઈને રહેવાનું છે. આ ખૂબ જ સમજવા લાયક ઉત્તમ દષ્ટાંત છે. રાજાએ બીજું કાંઈ જ નહોતું કરવાનું, પરંતુ ટુકડા કરવાનું ચાલુ કરી દેવાનું હતું. તેમ કરતાં એકાગ્રતા આવી જાત. પછી સંતના તપોબળથી જે થવાનું હોત તે થાત. તો, પરમાત્માની કૃપાથી આવી વાતો તમને સંભળાવવાની પ્રેરણા થાય છે અને તમો સૌ તે સાંભળો છો. તેને બરાબર સમજી જીવનમાં તમો સૌ ઉતારો તેવી પરમાત્માને પ્રાર્થના. - અસ્તુ

બીજી પણ એક સુંદર સમજવાલાયક વાત છે. આપણે સાંસારિક એકધાર્યું જીવન જીવતા હોઈએ છીએ. આપણી જવાબદારીઓ અને ફરજો મહત્તમ અંશે પૂરી કરવા માટે ઘાણીના બળદની જેમ લાગેલા હોઈએ છીએ. આવા એકધાર્યા જીવનથી આપણને કંટાળો પણ આવતો હોય છે. આપણા આ એકધાર્યા જીવનમાંથી જ્યારે અને જેટલો પણ ફાજલ સમય મળે છે ત્યારે આપણે તે સમયમાં બીજી પ્રવૃત્તિ દ્વારા કંટાળાને દૂર કરી આનંદ અને તાજગી મેળવીએ છીએ, તે માટે પ્રયત્ન કરીએ છીએ. આપણે સિનેમા જોવા

જઈએ છીએ, ટી.વી. જોઈએ છીએ, બગીચામાં ફરવા જઈએ છીએ, બે-ચાર દિવસ બહારગામ જઈએ છીએ. આમ, આવી પ્રવૃત્તિઓ દ્વારા જીવનમાં આનંદ પ્રાપ્ત કરીએ છીએ. પરંતુ આપણે જો ફાજલ સમયમાં આનંદદાયક બીજી પ્રવૃત્તિ કરવાના બદલે બેસી રહીએ તો કંટાળી જઈએ અને જીવન અને સમય કંટાળાજનક લાગે. તો આમ એકધારા કંટાળાજનક જીવનમાં આનંદ પ્રાપ્ત કરવા જુદાં જુદાં મનોરંજનનાં સાધનોનો સહારો લઈએ છીએ અને જીવન પસાર કરીએ છીએ. આ તો થઈ પ્રવૃત્તિની વાત. પરંતુ તેવી જ રીતે આપણે સાંસારિક જીવન પસાર કરવા માટે માતા-પિતા, પુત્ર-પુત્રી, ભાઈ-બહેન, પતિ-પત્ની, મિત્ર, ધનવાન-ગરીબ, ભણેલો-અભણ જેવાં જુદાં જુદાં પાત્રો ભજવીએ છીએ. આ પાત્રો આપણને આપણા પાછલા જન્મોનાં કર્મફળ સ્વરૂપે એકબીજા સાથે ઋણાનુબંધથી બંધાયેલા એવા આપણને કુદરત તરફથી જ ભજવવા માટે મળે છે. જીવનના રંગમંચ ઉપર તે પાત્ર સમયે સમયે બદલાતું રહે છે. એક જ સમયે એક કરતાં વધુ પાત્ર પણ ભજવતા હોઈએ છીએ. તો, આ પાત્ર જ જીવનના રંગમંચ ઉપર ભજવવાનાં ન હોય તો જીવન કઈ રીતે જીવી શકાય, જીવન કઈ રીતે પસાર થાય? જીવન જીવવું દોહાલું થઈ જાય, અશક્ય થઈ જાય. તો, કુદરત તરફથી આપણને જે જુદાં જુદાં પાત્ર ભજવવા મળે છે, તે પાત્ર આપણે યોગ્ય રીતે આનંદપૂર્વક ભજવીએ, તો જીવન આનંદમય પસાર થાય. આપણું આયુષ્ય યાહે ગમે તેટલું લાંબુ હોય, તોપણ આનંદથી પસાર થાય. - અસ્તુ.

“પ્રભુ ભજન મેં આલસી, ભોજન મેં હોશિયાર;
તુલસી એસે જીવકો, લાખ બાર ધિક્કાર.”

સંત તુલસીદાસજી શું કહે છે?

“પ્રભુ ભજન મેં આલસી, ભોજન મેં હોશિયાર”

પશુ, પક્ષી અને મનુષ્ય એમ મુખ્ય ત્રણ યોનિ છે. આ ત્રણેય યોનિમાં ભય, મૈથુન, આહાર અને નિદ્રા એ કાર્ય સમાનરૂપે થતાં હોય છે. છતાં પણ મનુષ્યયોનિને શ્રેષ્ઠ કહી છે, કેમકે પશુ, પક્ષી ભજન કરી શકતાં નથી, જ્યારે મનુષ્ય ભજન કરી શકે છે. આમ મનુષ્યયોનિમાં જન્મ પ્રાપ્ત થયો છે તો મનુષ્ય જન્મને સાર્થક કરવા માટે, આત્યંતિક સુખને પ્રાપ્ત કરવા માટે, પ્રભુનું ભજન કરવાનું

જુલાઈ-૨૦૧૦

છે. મનુષ્યજન્મનું મુખ્ય લક્ષ્ય ભજન કરી મોક્ષની પ્રાપ્તિ કરવાની છે. મનુષ્યજન્મ પ્રાપ્ત કરી મુખ્ય ભજન કરવાનું છે તે ભૂલી ગયા. બીજા યાદ અપાવે તો તે માટે આડાં-અવળાં બહાનાં બતાવી તેને ઉડાવી દઈએ, તે માટે આળસ રાખીએ અને તેના બદલે ભૌતિક ભોગો ભોગવવામાં-ખાવાપીવામાં જ આનંદ માનીએ, તે માટે મચી પડીએ. વળી, દિવસના ચોવીસ કલાકમાંથી માંડ એકાદ કલાક ભજન કરી બાકીનો સમય ભોગો ભોગવવામાં ચકચૂર રહીએ અને વળી, પાછું ભજન કર્યાનું અભિમાન કરીએ. ભોજન કહેતાં ભોગો જે આપણે ભોગવીએ છીએ તે શરીરને સ્વસ્થ રાખવા માટે છે, એ ભૂલવું જોઈએ નહીં. જો શરીર સ્વસ્થ હશે તો ભજન સારી રીતે થઈ શકશે. સંતો આ બધી વાતો અનેક યુક્તિ-પ્રયુક્તિ દ્વારા સતત સમજાવે છે. પરંતુ, જો આપણે તે સમજીએ નહીં, તો પછી આપણું નસીબ! પછી દુઃખી થઈએ, સાચાં સુખ-શાંતિની પ્રાપ્તિ ન થાય, મનુષ્યજન્મની સાર્થકતા ન થાય, મનુષ્ય જન્મ એળે જાય. તો પછી આવા મનુષ્ય લાખ વાર ધિક્કારને પાત્ર છે. - અસ્તુ

ત્રીન ટૂંક કૌપિન કો, અરૂ બીન ભાજી લોન;

તુલસી રઘુવર ઉર બસે, ઈન્દ્ર બાપડો કોન.

તુલસીદાસજી શું કહે છે? સંતોની સ્થિતિ- તેમનું જીવન કેવું હોય છે?

“ત્રીન ટૂંક કૌપિન કો, અરૂ બીન ભાજી લોન”

સંતો જે વસ્ત્રો પહેરે છે તે પોતે સારા દેખાવા માટે કે બીજાને આકર્ષિત કરવા માટે પહેરતા નથી, પરંતુ સમાજની મર્યાદા જળવાઈ રહે તથા ઋતુઓથી અર્થાત્ ઠંડી, ગરમી, વરસાદથી શરીરનું રક્ષણ થાય તે માટે તેને અનુરૂપ વસ્ત્રો પહેરે છે. તેઓ ભોજનમાં જે કાંઈ જમે છે તે જીભના સ્વાદ માટે જમતા નથી, પરંતુ શરીરને પોષણ મળે, શરીર સ્વસ્થ રહે, નિરોગી રહે તે માટે સુપાય્ય ભોજન ગ્રહણ કરે છે. તુલસીદાસજી આગળ શું કહે છે?

“તુલસી રઘુવર ઉર બસે, ઈન્દ્ર બાપડો કોન.”

સંતો શરીરના રક્ષણ માટે વસ્ત્ર પહેરે છે તથા સ્વસ્થ નિરોગી શરીર રહે તેવું ભોજન ગ્રહણ કરે છે. આવું સાદું સરળ જીવન જીવતા હોવા છતાં પણ, તેઓને પોતાના આવા જીવન માટે મનમાં સહેજ પણ અભિમાન હોતું નથી. સદા

નિરાભિમાની જ રહે છે. હરપલ-સદા પરમાત્મામાં લવલીન રહે છે, સદાય અંતર્મુખ રહે છે. તેઓને મન કુબેર ભંડારી કે ઇન્દ્રની પણ કોઈ વિસાત હોતી નથી. અર્થાત્ ધન, ઐશ્વર્ય, સુખસાહ્યબી-ભૌતિક સમૃદ્ધિની કોઈ જ લાલસા હોતી નથી. આવું જેમનું જીવન છે તેવા ગુરુસંતોના સંપર્કમાં આપણે સતત રહીએ અને તેઓના જીવનમાંથી સતત પ્રેરણા લઈએ. વળી, ગુરુસંતો પણ આપણને એવું જીવન જીવવા માટે અનેક યુક્તિ-પ્રયુક્તિ દ્વારા સતત પ્રેરણા આપતા હોય છે. જેનું સતત નિરૂપણ આપણી અંદર થતું રહે છે. એથી ધીરેધીરે આપણી સમજ પણ તેવી થાય છે. આપણે તેવું જીવન જીવવા પ્રેરાઈએ છીએ અને મનુષ્યજન્મની સાર્થકતાના માર્ગમાં આગળ વધીએ છીએ. આ ત્યારે જ શક્ય બને કે જ્યારે આપણે આવા ગુરુસંતોના સતત સંપર્કમાં રહી અને તેઓશ્રીની કૃપારૂપે મળતા પ્રેરણાપીયૂષનું પાન સતત કરતા રહીએ. કહ્યું છે ને કે...

“ઘસત ઘસત રાસડીયા, પથ્થર પર કરત નિશાન.”

ખેતરમાં કૂવા ઉપર કોશ ચાલતો હોય ત્યારે રાશ કહેતાં દોરડાનો એક છેડો મશક સાથે બાંધેલો હોય તથા બીજો છેડો બળદને બાંધેલો હોય. કૂવામાં મશક અંદર જાય અને તેમાં પાણી ભરાય અને પછી બળદ આગળ જાય ત્યારે મશક બહાર આવે, અને બહાર કૂડી બનાવેલી હોય તેમાં મશકનું પાણી ઠલવાય અને પછી નીક વાટે ખેતરમાં વાવેતરને પાણી પિવડાવાય. આ ક્રમ ચાલતો હોય ત્યારે પેલી રાશ કૂવાના થાળા ઉપરના પથ્થર સાથે સતત ઘસાતી હોય ત્યાં ખાડો પડી જાય. આ ઉદાહરણ આપી મુખ્ય એ કહેવામાં આવ્યું છે કે, જો આપણે ગુરુસંતોના સંપર્કમાં-સાંનિધ્યમાં સતત રહેતા હોઈએ, તો તેઓ સ્વભાવગત આપણા કલ્યાણ માટે કૃપા કરી જે પ્રેરણાપીયૂષનું સિંચન આપણામાં કરતા હોય છે તે થકી આપણું પણ જીવન ગુરુસંતો જેવું આદર્શ બનતું જાય છે. આપણે જીવનના મુખ્ય લક્ષ-મનુષ્ય જન્મની સાર્થકતાના પથ ઉપર આગળ વધીએ છીએ. અંતે જન્મ સાર્થક કરી શકીએ છીએ. આ પ્રાપ્તિ માટે આપણે ગુરુસંતોના સાંનિધ્યમાં પૂરેપૂરી શ્રદ્ધા-ભક્તિપૂર્વક રહેવું જોઈએ. મનમાં સહેજ પણ તેમના પ્રત્યે બળવાનો ભાવ ઉદ્ભવવો જોઈએ નહીં. જો આપણે ગુરુસંતોની વાણીમાં વિશ્વાસ જ ન રાખીએ તેમનો વિરોધ

કરીએ, જેરકુંશ સ્વચ્છંદી જીવન જીવીએ, તો પછી માયારૂપી ભોરિંગ તો આની રાહ જોઈને જ બેઠો હોય છે. તે પોતાના ભરડામાં આપણને ભીંસી લે છે. પછી તેમાંથી છૂટી શકાતું નથી. આપણે ભીંસાતા જ જઈએ છીએ. પરિણામસ્વરૂપ મૃત્યુ-જન્મ-મૃત્યુના ચોર્યાસીના ચક્કરમાં ભમતા રહીને અનંત દુષ્કર યાતનાઓ ભોગવતા રહીએ છીએ.

અખા ભગતે માયાનું વર્ણન કરતાં કહ્યું છે કે,
“ઝીણી માયા છાની છરી, મીઠી ઘઈને મારે ખરી:
વળગી પછી અળગી નવ થાય, શાની !? તેને માંઢાથી ખાય.
અનેક રૂપે માયા રમે, જ્યાં જેવું ત્યાં તેવું ગમે;
અખા માયાના ઘણા છે ઘાટ, જ્યાં જુઓ ત્યાં માયાનાં જ ઘાટ.”

જો આપણે સાવધાન ન રહીએ, તો માયા આપણને પોતાના ભરડામાં ભીંસી લે છે. આપણને ગુરુસંતોથી પણ અળગા કરી દે છે. માયાના ભરડામાંથી બચવા માટે આપણે સતત ગુરુસંતોના સંપર્કમાં રહી, મનુષ્ય જન્મની સાર્થકતા માટે તેમના દ્વારા આપવામાં આવેલ સાચી સમજણરૂપી ઉપદેશને જીવનમાં ઉતારી તે પ્રમાણે જીવન જીવવું જોઈએ. તેઓ પ્રત્યે સંપૂર્ણ શ્રદ્ધાભક્તિ રાખવી જોઈએ. તેમના પ્રત્યે મનમાં સહેજ પણ કુભાવ, અભાવ, બળવાનો ભાવ આવવો જોઈએ નહીં. આપણે જ્યાં પણ હોઈએ, જે પણ સ્થિતિમાં હોઈએ પરંતુ આપણાં મન વિચાર-વાણી-વર્તન તેમના મય રહે, તેમના દ્વારા આપવામાં આવતા ઉપદેશને અનુરૂપ રહે તો માયા આપણાથી દૂર રહે. ચોર્યાસીના ચક્કરમાંથી બચી શકાય.

ગીતામાં શ્રીકૃષ્ણે કહ્યું છે કે-

“સંસારમાં સરસો રહે, એનું મનનું મારી પાસ;
શ્રી કૃષ્ણ અર્જુનને કહે, એને સમજું હું મારો દાસ.”
શ્રી કૃષ્ણે ગીતામાં શું કહ્યું છે?

“સંસારમાં સરસો રહે, એનું મનનું મારી પાસ.”

પરમ કૃપાળુ પરમાત્માની કૃપાથી તથા અનેક જન્મોનાં સંચિત સત્કર્મોના ફળસ્વરૂપ આપણને મનુષ્યજન્મ પ્રાપ્ત થયો છે. આપણે આ જન્મમાં કલ્યાણ પથમાં આગળ વધી મનુષ્યજન્મ સાર્થક કરવાનો છે. આપણે ગૃહસ્થી છીએ તેથી ઘર, સગાં, સ્નેહી, માતાપિતા, ભાઈબહેન, પતિપત્ની, પુત્રપુત્રી આ બધા પ્રત્યેની આપણી ફરજ તો બરાબર બજાવવાની જ છે.

તેમાં જરા પણ ચૂકવાનું નથી. પરંતુ, તે બધું કરતાં કરતાં પણ આપણે વિચાર, વાણી, વર્તનથી તો એ વાતનું સતત ધ્યાન રાખવાનું છે કે આપણને મનુષ્ય જન્મની પ્રાપ્તિ થઈ છે, તો આ જન્મને સાર્થક કરવાનો છે. કલ્યાણમાર્ગમાં આગળ વધી મોક્ષગતિને પ્રાપ્ત કરવાની છે. આપણા ગૃહસ્થજીવનને અનુરૂપ આપણી ફરજ તો બરોબર બજાવવાની જ છે. સાથોસાથ મનુષ્યજન્મનું મુખ્ય ધ્યેય-મોક્ષપ્રાપ્તિ છે તે ચુકાય નહીં. કઈ રીતે? આપણને જેનામાં પણ શ્રદ્ધા, ભક્તિ હોય તેઓ દ્વારા અપાયેલ ઉપદેશને જીવનમાં ઉતારી તે મુજબનું જીવન જીવવા સતત પ્રયત્નશીલ રહેવાનું છે. આપણે ગમે તે કાર્યમાં રોકાયેલા હોઈએ, પણ આપણું મન તો સતત આપણા શ્રદ્ધેયમાં જ લાગેલું હોય. જે કોઈ આવું જીવન જીવતું હોય તેના માટે શ્રી કૃષ્ણ કહે છે : “એને સમજું હું મારો દાસ.” ભગવાન તેવા મનુષ્યને પોતાનો દાસ-સેવક ગણે છે. જ્યારે ભગવાન આપણને દાસ-સેવક ગણે પછી બીજું શું જોઈએ? આપણો બેડો પાર થઈ જાય. આપણી ઈકોતેર પેઠી તરી જાય.

આ ઉત્સવના થોડા દિવસો પહેલાં પ.પૂ. ગુરુદેવ શ્રીએ સર્વે જીવજગતના કલ્યાણ અર્થે, સુખશાંતિ અર્થે ચતુષ્ત્રિકોણી પ્રણવયંત્રની રચના કરેલી. આ ઉત્સવમાં તેને સર્વે ભક્તો સમક્ષ પ્રથમ વખત રજૂ કરવામાં આવેલ. તે ચતુષ્ત્રિકોણી પ્રણવયંત્રની સમજ આપતાં પૂજ્યશ્રીએ કહ્યું કે, તમે સૌ અત્યારે જ્યાં બેઠા છો ત્યાં સૌને દેખાય તે રીતે સ્ટેજ ઉપર બેનર લગાવવામાં આવેલ છે. એ બેનરમાં ચતુષ્ત્રિકોણી પ્રણવ દોરવામાં આવેલ છે તે તમે સૌ બરાબર જોઈ શકો છો. આપણાં પુસ્તકોના વેચાણ માટે ત્યાં જે બુકસ્ટોલ રાખેલ છે ત્યાં આ ચતુષ્ત્રિકોણી પ્રણવના લેમિનેશન કરેલ ફોટા વેચાણ માટે રાખવામાં આવેલ છે. સૌ કોઈએ તેની નક્કી કરેલી કિંમત આપી તે ફોટો ખરીદી લેવાનો છે. તેને સૌએ પોતાના ઘરમાં, પૂજાસ્થાનમાં કે પછી સૌની નજર પડે તેમ રાખવાનો છે. સૌએ બરાબર સમજવાનું છે કે, આ માત્ર એક ફોટો નથી, પરંતુ તમો સૌ સુખી સંપન્ન થાઓ, કલ્યાણ પથમાં આગળ વધી મનુષ્ય જન્મને સાર્થક કરો તેવી સૌ પ્રત્યેની અમારી શુભેચ્છાઆશિષ તેમાં રહેલી છે. તમો સૌ જ્યારે જ્યારે તેને જુઓ, ત્યારે ત્યારે તમને અમારી તથા અમારી

શુભેચ્છાની સતત યાદ આવે. તમો સૌ મનુષ્યજન્મની સાર્થકતા કરવા માટે પ્રેરાઓ તે મુજબનું જીવન જીવવા માટે સતત સાવધાન રહો અને જીવન જીવો. અત્યાર સુધી અમે ક્યારેય તમને કોઈને કાંઈ જ કહ્યું નથી. પરંતુ, આજે આગ્રહ કરીને કહીએ છીએ કે, તમે સૌ આ ચતુષ્ત્રિકોણી પ્રણવયંત્રના ફોટાને ખરીદીને તમારા ઘરમાં અવશ્ય રાખો. સૌ સુખ-શાંતિને પામો. ત્યારબાદ આ યંત્રમાં જે સૂત્રો લખાયેલા છે તે ગુરુજીએ બોલાવ્યાં અને સૌ કોઈએ તે પ્રેમથી ઝીલ્યાં. આ સૂત્રો નીચે મુજબ છે :

સત્ય-ધર્મ કી જય હોગી, તભી વિશ્વશાંતિ હોગી;

સત્ય-ધર્મ કી હોગી જય, તભી સભી હોગે અભય.

ત્યારબાદ પ.પૂ. ગુરુદેવશ્રીએ પોતાનાં આશિષ પ્રવચનનું સમાપન કરતાં કહ્યું કે, જેટલું બોલીએ તે ઓછું લાગે. વધુ બોલવાની ઈચ્છા થાય, પરંતુ, શારીરિક સ્થિતિ ને તેની ક્ષમતાને ધ્યાનમાં રાખી બોલવામાં પણ મર્યાદા રાખવી પડે છે. આજના ઉત્સવના આયોજકોને, સ્વયંસેવક ભાઈ-બહેનોને ખૂબખૂબ ધન્યવાદ. એ સર્વે તો પાયાની ઈંટ છે. તેથી જ તેઓ આવાં આયોજનો પ્રેમ અને ઉત્સાહપૂર્વક કરે છે અને બીજા વધુમાં વધુ આધ્યાત્મિક પ્રેમીઓ તેનો મહત્તમ લાભ લે તેમાં તેમને આનંદ છે. ઉપસ્થિત સંતોને પણ અમારા ફરી ફરી પ્રણામ. સર્વેને ખૂબખૂબ વંદન-અભિનંદન-આશિષ સર્વેને જય નારાયણ.

ઓમ્... ઓમ્... ઓમ્...

છેલ્લાં કેટલાંક વર્ષથી દર વર્ષે શિવરાત્રી નિમિત્તેના આ ઉત્સવમાં લંડન, ઓમ્ પરિવારના શ્રી સુરેશભાઈ તથા તેમનાં ધર્મપત્ની શ્રી પુષ્પાબહેન અચૂક ઉપસ્થિત રહે છે. આ વર્ષે પણ તેઓ ઉપસ્થિત રહેલ. ઉત્સવના અંતમાં શ્રી પુષ્પાબહેનને બે શબ્દ બોલવા માટે જણાવ્યું. ત્યારે તેઓએ પ.પૂ. ગુરુદેવ સાથેની પોતાની પ્રથમ મુલાકાતસમયનો અનુભવ જણાવ્યો. તેને તેમના જ શબ્દોમાં નીચે મુજબ રજૂ કરવાનો પ્રયત્ન કરવામાં આવ્યો છે.

વર્ષો પહેલાંની વાત છે. અમદાવાદ ઘોડાસરમાં અમારા સ્નેહી રહે છે. જ્યારે પણ અમે લંડનથી આવીએ ત્યારે અમદાવાદ એરપોર્ટ ઉપરથી સીધા જ એમના ઘરે જઈને ઊતરીએ. આ રીતે અમે લંડનથી આવીને વહેલી સવારે તેમના ઘરે ગયેલ. ત્યાં ગયા પછી ખબર પડી કે અમારા એ

સ્નેહી ભાઈના ઘરે તે દિવસે પ.પૂ. ગુરુદેવશ્રીની નિશ્રામાં ગાયત્રી-મારુતિ હવન રાખવામાં આવેલ. અમો નિત્યકર્મ પરવારી તૈયાર થઈ હવનનો લાભ લેવા બેસી ગયા. સમય થતાં સૌ ભક્તો પણ ધીમેધીમે ઉપસ્થિત થવા લાગ્યા. પૂજ્યશ્રી પણ પધાર્યા. ભક્તિભાવપૂર્વક ગાયત્રી મારુતિ હવન શરૂ થયો અને સંપન્ન પણ થયો. મુખ્ય વાત હવે એ કહેવાની છે કે, આ હવનની પૂર્ણાહુતિ બાદ ઉપસ્થિત સૌ કોઈ માટે જે ભોજન-પ્રસાદની વ્યવસ્થા કરવામાં આવેલ તે લગભગ અઢીસો માણસની ગણતરી રાખીને કરવામાં આવેલી. જ્યારે ઉપસ્થિત ભક્તોની સંખ્યા લગભગ પાંચસોની થઈ ગઈ હતી. આથી અમારા સ્નેહીભાઈએ પૂજ્યશ્રીને આ વાત જણાવી. પૂજ્યશ્રી કહે કાંઈ વાંધો નહીં. પછી પૂજ્યશ્રી જ્યાં રસોઈ બની રહી હતી ત્યાં ગયા. એક થાળીમાં બધી જ રસોઈ પીરસીને ત્યાં એક મજૂરબહેન રસોડામાં કામ કરતી હતી તેની પાસે ગયા અને તે બાઈને કહે કે, લો અન્નપૂર્ણામાતા! આ તમે જમો, આમ કહી રસોઈની સામગ્રીવાળી થાળી તે મજૂરબહેનની સામે મૂકી. તે બહેન રસોઈ જમી ગયાં.

(મુખપૃષ્ઠ રત્ન ચાલુ) પુરુષોત્તમ માસ એટલે...

ઉપર પણ તેની ઘણી જોરદાર અસર થતી હોય છે. કોઈની આપણે નિંદા-પ્રશંસા કરીએ તેની સારી-માઠી અસર તેના ઉપર જરૂર થાય છે. શબ્દશક્તિ અમોઘ છે.

જેમની ભાવના પરેખર જ યજ્ઞ કરવાની છે તેમના માટે અનેક મોકા છે, અને જેમને બહાનાં બતાવીને છટકી જવું છે તેમના માટે આખિર ધૂલ કી ધૂલ જ છે.

વર્તમાન કાળમાં પાણીની કેટલી હાડમારી છે ? પાણીની કાળજી માટે અનેક વખત સાવધાન કરે છે. પણ જાણે કોને કહે છે ! આપણા નળ તો બેફામ ચાલુ. બાલટી છલકાઈને પાણી બહાર ધસમસી રહ્યું છે, આપણે બાજુમાં જ બેઠા છીએ, પણ નળને બંધ કરવા જેટલી પણ આળસ છોડતા નથી ! જ્યાં સુધી આપણા ગોળામાં પાણી છે ત્યાં સુધી પાણીની હાડમારીની વાત આપણને સારી જ ના લાગે તે કેટલું જડપણું કહેવાય ! આ જડપણું ના છૂટે તો પછી ભલેને ગમે તેટલા પુરુષોત્તમ મહિના નાહીએ એથી

જુલાઈ-૨૦૧૦

પછી પૂજ્યશ્રીએ અમારા સ્નેહીભાઈને કહ્યું કે, ચિંતા કર્યા વગર ભોજનપ્રસાદ શરૂ કરો. તમે નહીં માનો, પરંતુ અઢીસો માણસની રસોઈમાં લગભગ પાંચસો લોકો ભોજનપ્રસાદ જમ્યા. અને પછી અમે રસોડામાં જોયું તો બીજા લગભગ બસોથી અઢીસો માણસ જેમ એટલી રસોઈ બચી હતી. આ પ્રસંગથી હું ખૂબ જ પ્રભાવિત થઈ ગઈ. મનમાં દઢ રીતે નક્કી થઈ ગયું કે આ કોઈ સામાન્ય માણસ સંત નથી. પરંતુ મહાન, અલૌકિક વિભૂતિ છે. તે દિવસથી આજની આ ક્ષણ સુધી હું તેમની ભક્ત બની રહી છું અને પરમાત્માને પ્રાર્થના કરું છું કે સદાય હું અને મારા પતિ તેમનાં ભક્ત બની રહીએ.

આમ, પુષ્પાબહેનું વક્તવ્ય સમાપ્ત થયું. ત્યારબાદ સત્ય-ધર્મ ગુરુદેવની જય સહિત કાર્યક્રમની પૂર્ણાહુતિ થઈ અને સૌ કોઈ ભોજન-પ્રસાદ લેવા ઊભાં થયાં.

સત્ય-ધર્મ ગુરુદેવની જય.

સત્ય અને ધર્મ એ જ આપણા ગુરુદેવ અને એમની જય તો જ આપણી જય.

ઓમ્... ઓમ્... ઓમ્...

શું ? ઉત્તમ મહિનામાં આપણે ક્યું ઉત્તમપણું મેળવ્યું ? અરે ! આપણે ત્યાં નીકળતો ઝેંઠવાડ કે શાકભાજી કે કળાદિનાં છોતરાં પણ જો ભેગાં કરીને ઢોરને મોઢે જાય એવી વ્યવસ્થા કરીએ તોય સાવ મફતમાં જ કેટલાય જીવોને મરતા બચાવી શકીએ.

આવી ઉત્તમોત્તમ વાતોને પુરુષોત્તમ માસમાં આપણે કદી યાદ કરીએ છીએ ? પુરુષોત્તમ માસની સાચી કથા તો આવી વાતો છે. કેટલા બધા પુરુષોત્તમ માસ પસાર થઈ ગયા અને આપણાં વર્ષો પણ પસાર થઈ ગયાં, તોય ઉત્તમપણું પ્રાપ્ત ના થયું. હોશિયાર વ્યક્તિ દરેક માસને ઉત્તમ માસ બનાવી દે છે અને મારા જેવો જડભરત પુરુષ અનેક ઉત્તમ માસ નાહીને પણ જડભરત અને મળભરત જ રહે છે - અનુત્તમ પુરુષ જ રહે છે !

કહની મિસરી ખાંડ હે, કરની તતા લોહ;

કહની કહે અને રહની રહે, એસા વિરલા કોક.

- યોગભિક્ષુ

સાચા બ્રાહ્મણનું મુખ વેદનું, પીઠ ગધેડાની અને પગ ઊંટના હોય છે.

સંકલન : રમેશ પંડ્યા, વડોદરા

થોડાં વરસો પહેલાં અમે ગિરનારની પરિક્રમાએ ગયેલાં. લગભગ બે-અઢીલાખ માણસોનો આખો સંઘ પરિક્રમા કરી રહ્યો હતો. અમારી બાજુમાં જ, દેખાવે ગામડાના બ્રાહ્મણો જેવા દેખાતા બે-ત્રણ પુરુષો ચાલી રહ્યા હતા. તેમાંના એક ભાઈ મારી સામે લાંબો હાથ કરીને તેમના સાથીદારને કહી રહ્યા હતા: જુઓને કેવું મખમલ જેવું શરીર છે! ને, તોય ભાલા અને બાણ જેવા કાંકરા-પથરાવાળા રસ્તે પગે ચાલીને પરિક્રમા કરી રહ્યા છે. આપણે તો કોશના ચામડા જેવી ચામડીવાળા, આપણને શું થવાનું હતું? વળી, પાછા પોતાના સાથીઓને સંબોધીને વાત આગળ ચલાવે છે : બ્રાહ્મણ કેવો હોવો જોઈએ? બ્રાહ્મણનું મુખ વેદનું, તેની પીઠ ગધેડાની અને તેના પગ ઊંટના.

એક ગામડિયા ભૂદેવની આવી ચમત્કારી વાણી સાંભળીને હું તો દંગ થઈ ગયો! બ્રાહ્મણની અતિસરળ, સીધી અને સંક્ષિપ્ત વ્યાખ્યા આથી બીજી કઈ હોઈ શકે? તેમણે તો, બ્રાહ્મણની વ્યાખ્યાનો સર્વ શાસ્ત્રોનો સાર આ ત્રણ શબ્દોમાં આપી દીધો. જેમને હું ગામડિયા બ્રાહ્મણ સમજ્યો છું તેઓ કદાચ ગિરનારના કોઈ સિદ્ધ પણ હોય અને આવા વેશે મને-આપણને સાવધાન કરી ગયા હોય તો ભગવાન જાણે! પણ એમની વ્યાખ્યા છે ખૂબ વિચારવા જેવી. તેને થોડી ખુલ્લી કરીને સમજવાનો પ્રયત્ન કરીએ.

બ્રાહ્મણનું મુખ વેદનું હોય, એટલે કે બ્રાહ્મણ અભણ ન હોય. પરંતુ સંપૂર્ણ શાસ્ત્રોને ધોળીને પી ગયેલો હોય. અર્થાત્ પુસ્તક કરતાં મસ્તકને વધુ જોવાવાળો હોય. તેથી જ તો મહાપુરુષો કહે છે કે, “પુસ્તક શું જુઓ છો. મસ્તક જુઓ. બધાં જ પુસ્તકો મસ્તકમાંથી નીકળ્યાં છે. વેદ એટલે જાણવું અને વેદાંત એટલે જાણવાનો જ્યાં અંત આવી ગયેલો હોય તે-તેવું. જે તત્ત્વને જાણી લીધા પછી, જાણવાનું બીજું કાંઈ બાકી ન રહે. સંપૂર્ણ જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરી લીધું હોવાથી જેમની તમામ જિજ્ઞાસાઓ ઉપરામ પામી ગઈ છે તે છે બ્રાહ્મણ.”

જુલાઈ-૨૦૧૦

બ્રાહ્મણની પીઠ ગધેડાની અને પગ ઊંટના હોય. એટલે કે તે પાપલપોપલ ન હોય. પૂરો ખડતલ હોય. માત્ર પીતાંબર પહેરીને, કે બે કામળી પહેરી-ઓઢીને થોડા શ્લોકો ગોખીને, તેના પાઠ કરીને ઘરકૂકડી બનીને ઘરમાં જ બેસી રહેનારો ન હોય, પણ પીઠ ઉપર ભાર લાદીને આખી પૃથ્વીને ખૂંદી વળે એટલી શક્તિવાળો હોય. પરશુરામ વિશે કહેવાય છે કે તેઓ પોતાના પરશુની બુઝી થઈ ગયેલી ધાર પોતાની છાતીના વાળ ઉપર ઘસીને ધારદાર કરી લેતા હતા. તો, કેવા હશે તેમનાં વાળ, છાતી અને શરીર? આથી તેમના ખડતલપણાનો ખ્યાલ આવી શકે છે.

અસલ બ્રાહ્મણના મુખમાં વેદનું જ્ઞાન હોય, તે જ્ઞાન સમાજને તેઓ આપી શકે તે માટે તેમના પગમાં ભ્રમણ કરી શકવાની શક્તિ અને ઝડપ ઊંટના પગ જેવી અને જેટલી હોય, અને પરિભ્રમણમાં જેટલા સામાનની આવશ્યકતા હોય તેટલો પીઠ પર લાદી શકે તેટલી શક્તિશાળી પીઠ હોય. અસ્તુ.

કોઈના હાથનું રાંધેલું ખાવામાત્રથી કે કોઈના ઘરનું પાણી પીવામાત્રથી ચાલ્યું જાય એવું બ્રાહ્મણપણું છીછરું, અસ્થિર કે કમજોર નથી અને જો એટલું કમજોર હોય તો તેની કિંમત કેટલી? અન્ય વર્ણના હાથની રસોઈ ન જમવી વગેરે નિયમો વ્યક્તિગત ધર્મો છે. તે એટલા માટે પ્રશંસનીય છે કે તેથી આરોગ્યની રક્ષા થાય છે. પાકશાસ્ત્ર એ પણ વેદશાસ્ત્રની હરીફાઈ કરે એટલું ગહન છે. કઈ રીતે રસોઈ બનાવવાથી વધુમાં વધુ પોષક તત્ત્વો જળવાઈ રહેશે તેની પૂરી જાણકારી રસોઈ રાંધનારમાં હોવી જોઈએ. પૂર્વકાળમાં બ્રાહ્મણોમાં પાકશાસ્ત્રનું અર્થાત્ પોષકતત્ત્વોને જાળવી રાખીને રસોઈ બનાવવાનું જ્ઞાન પણ પૂર્ણપણે હતું. ત્યારે એ બધા નિયમો ખૂબ ઉપયોગી હતા. અત્યારના મા'રાજ (રસોઈયા)ને તો હોઠ વચ્ચે બીડી, હોઠ નીચે તમાકુ અને અડધા-અડધા કલાકે ચાનો ઉપયોગ કરતાં કરતાં રસોઈ બનાવવાની! અને તોય આપણો આગ્રહ મા'રાજ પાસે જ રસોઈ બનાવવાનો! ‘પીછે સે ચલી આતી

હે' માંથી બહાર નીકળ્યા સિવાય લાભ ક્યાંથી મળે?

મનુષ્યને ત્યાં મનુષ્ય અને પશુ-પક્ષીને ત્યાં પશુપક્ષી જ જન્મે, તેમ બ્રાહ્મણને ત્યાં જન્મે તે બધા જ બ્રાહ્મણ થાય એવો કોઈ નિયમ નહીં. બ્રાહ્મણ એ કોઈ યોગી નથી. બ્રાહ્મણ, ક્ષત્રિય, વૈશ્ય અને શૂદ્ર એ વિશેષણો છે, એ ગુણ-કર્મ પ્રમાણે મળતી વિશેષ ઊંચી-વિશેષતા છે. ખેડૂતને ત્યાં જન્મે તે મોટે ભાગે ખેડૂત જ થાય. કારણ કે તેવા સંસ્કારોમાં ઊછરે, પરંતુ તે કદી ડોક્ટર, એન્જિનિયર કે પ્રોફેસર ન જ થઈ શકે એવું નહીં. વળી બ્રાહ્મણને ત્યાં જન્મેલો હોય તે રાક્ષસ ન બને એવું પણ નક્કી નહીં. તો, ઉત્તમ બ્રાહ્મણકુળમાં ઉત્પન્ન થયેલ રાવણ રાક્ષસ ન થયો હોત અને વાલિયો લૂંટારો વાલ્મીકિ ઋષિ ન જ બની શક્યો હોત તેમ વિશ્વામિત્ર રાજર્ષિમાંથી બ્રહ્મર્ષિ ન બની શક્યા હોત.

જો જન્મ થકી વર્ણની ગણતરી કરીશું, તો વર્ણનો લોપ થઈ જશે, પરંતુ ગુણ-કર્મ પ્રમાણે વર્ણની ગણતરી કરીશું તો ભારતમાં અને ભારત બહાર પણ ચાર વર્ણોને સાબિત કરી શકીશું. જન્મથી ચાર વર્ણોના વિભાગ કરીશું. તો અમેરિકા, રશિયા, જાપાન વગેરે દેશોમાં વર્ણ જેવું કાંઈ છે જ નહીં, પરંતુ ગુણકર્મ પ્રમાણે ત્યાં પણ ચાર વિભાગ પડી શકશે. ગીતામાં કહ્યું છે કે, “ચાર વર્ણની કરી રચના ગુણ:કર્મના વિભાગથી”. એટલે કે જેનામાં જેવા ગુણકર્મો હોય તે, તે વર્ણનો કહેવાય.

સાચા બ્રાહ્મણનું સાચું ઘરેણું ધાસની-દાભડાની વીંટી; તેનો જરીજરિયાનનો ખેસ એટલે તેની જનોઈ; ત્રણ સૂતરના તાંતણા તેનું ધન-તપ-તપોધન; તેનું કલ્પવૃક્ષ ગાયત્રી. પછી તેની તુલનામાં ધન-કુબેરોની શી વિસાત?

તીન ટૂંક કૌપિન કો, અરુ બિન ભાજી લોન;

તુલસી રઘુવર ઉર બસે, ઈન્દ્ર બાપડો કૌન?

આ લખાણ બ્રાહ્મણપણાના ખંડન માટે નહીં, પરંતુ તે બાબતમાં પ્રવર્તતી ગેરસમજ અને ઉત્તમ ગુણકર્મોના આચરણમાં આવેલી શિથિલતાને દૂર કરવાના પ્રયત્નરૂપે છે. જગત ઉપર સાચા બ્રાહ્મણોની સંખ્યા વધવા લાગે તો અશાંતિ આપોઆપ ભાગવા માંડે. સુંગધ વધારવાથી દુર્ગંધ આપોઆપ જ વિલાય.

આરોગ્ય, સ્વચ્છતા, સંગઠન વગેરેના નિયમોને

જ સર્વસ્વ સમજીને અસલ-અમૂલ્ય બ્રાહ્મણત્વને સસ્તું અને ખોખરું ન બનાવી દઈએ, મૂળને મૂકીને ડાળાં-પાંદડાંને પાણી ન પાઈએ. ખરેખર તો મનુષ્ય દુર્ગુણો, દુષ્કર્મો, દુર્વસનો અને દુષ્ટ વિચારોથી વટલાય છે અને અભડાય છે, નહીં કે, ચીલાચાલુ નિયમોના ભંગથી. અનીતિનું અન્ન અને ધન બ્રાહ્મણનું હોય તોય ત્યાજ્ય છે. સ્વામી દયાનંદજી જમતા હતા ત્યારે કોઈએ કહ્યું કે, ‘સ્વામીજી તમે જમો છો એ રોટલી મોચીની છે.’ ‘ત્યારે તેમણે જવાબ આપ્યો કે ના, આ રોટલી તો ઘઉંની છે.’ આ રીતે તેમણે શુદ્ધ અન્નની પ્રશંસા કરી.

બ્રાહ્મણ તરીકેના આચારતા ચીલાચાલુ આચાર-વિચારો પણ આરોગ્ય અને સ્વછતાની દૃષ્ટિએ ઉપયોગી છે. પરંતુ તે સાચા બ્રાહ્મણત્વના મંદિરમાં પહોંચવાનાં પગથિયાં છે તે ન ભૂલીએ. અમદાવાદથી મુંબઈ જવા માટે મુંબઈની ગાડીમાં બેસીએ, પણ જ્યારે મુંબઈ પહોંચી જઈએ ત્યારે તે ગાડીનો ત્યાગ કરવો પડે છે. જો ત્યાગ ન કરીએ તો પાછા અમદાવાદ આવી જઈએ.

સ્વચ્છંદી, પ્રમાદી અને જડ લોકોને તો આવાં લખાણો વાંચીને દોડવું હતું અને ઢાળ મળ્યો જેવું થાય છે, પણ તેથી નુક્સાન તેમને થશે. કલ્યાણના ઈચ્છુકે તો સાર ગ્રહણ કરતાં શીખવું જોઈએ. અનુભવીઓએ કહ્યું છે કે, “સાધુ ઐસા ચાહિએ, જૈસા સૂપ સુભાય; સાર-સારકો ગ્રહી રહે, થોથા દિયે ઉડાય.”

સ્થૂળ આચાર-વિચારોની આપણી જડતા અને તેનું પાલન કરાવવાના હઠાગ્રહના કારણે નાસ્તિકો અને નિંદકોમાં વધારો થાય છે તેની ખબર આપણને અતિથેલછાના કારણે રહેતી નથી. જેમ ઘણા કૂદકા મારવા છતાંય શિયાળને દ્રાક્ષ પ્રાપ્ત થતી નથી તેથી તે દ્રાક્ષને ખાટી કહીને નિંદે છે. એમ શુદ્ધ આચાર-વિચારોનું પૂરું પાલન ન કરી શકનારને આપણે આપણી નજીક જ ન આવવા દઈએ કે તેમની તરફ પ્રેમ જ ન રાખીએ તો તેઓ હતાશ થઈને છેવટે નાસ્તિક અને નિંદક જ બની જવાના.

શાસ્ત્રો અનંત છે, તેના મતો અનંત છે. બચપણથી જે મત-પંથમાં આપણે ઊછરીએ છીએ, મોટા ભાગે તેના જ આપણે આગ્રહી થઈ જઈએ છીએ. એ જ

પ્રમાણે અન્યોની સ્થિતિ હોય છે. આપણને અન્યનું ખોટું લાગે છે અને અન્યને આપણું. આવા વિરોધાભાસમાં અશાંતિ જ પ્રવર્તે! માટે સમય ધર્મને ઓળખીએ.

પૂર્વકાળના ઋષિમુનિઓ જે કાંઈ કહી ગયા છે તે માનીએ છીએ તેમ હાલના ઋષિમુનિઓ જે કહે છે તેને પણ માનીએ અને આચરીએ. 'મૂઈ ભેંસના મોટા ડોળા' કહીને આત્મવંચના ન કરીએ. દરેક કાળમાં ઋષિ મુનિઓ વત્તાઓછા પ્રમાણમાં હોઈ શકે છે. વર્તમાનકાળના ઋષિને

પણ ઓળખીને તેમનો લાભ લઈએ. 'ગામનો જોગી જોગટો' જેવું ન થઈ જાય તે માટે પૂરા સાવધાન રહીએ.

“અભય ક્યારે થવાય કે જ્યારે બીજાઓ આપણાથી અભય પામે. જેવું વાવીએ તેવું લણીએ. અભય વાવીએ તો અભય લણીએ-પામીએ. જ્યાં સુધી આપણાથી અન્ય કોઈ ભય પામતું હોય ત્યાં સુધી આપણે અભય ક્યાંથી થઈ શકીએ!”

(શ્રી યોગભિક્ષુચરચિત 'પ્રેરણાસિન્ધુ'માંથી સાભાર)

ગુરુનિંદા કદી ન સાંભળવી. કેમ?

ગુરુનિંદાકરં દષ્ટ્વા ધાવયેદથવા શયેત્ ।

સ્થાનં વા તત્પરિત્યાજ્યં જિહ્વાછેદાક્ષમો યદિ ॥

ગુરુગીતામાં કહ્યું છે કે, ગુરુનિંદા થતી હોય ત્યાંથી ચાલ્યા જવું અથવા સૂઈ જવું અથવા તે સ્થાનનો ત્યાગ કરવો અથવા જો શક્તિ હોય તો નિંદા કરનારની જીભ કાપી નાખવી પણ ગુરુનિંદા તો કદી સાંભળવી જ નહીં.

'જીભ કાપી નાખવી' તેનો અર્થ આપણે એવો કરીએ છીએ કે ગુરુનિંદા કરનારની દલીલો સામે આપણે એવી જડબાતોડ દલીલો કરવી કે તેની બોલતી બંધ થઈ જાય. આપણી એક જ એવી દલીલથી તેની બધી જ દલીલો ચકનાચૂર થઈ જાય. તેની જીભ કાપી નાખવી તેનો અર્થ એ થાય છે કે, તેને બોલતો બંધ કરી દેવો. તેની બધી દલીલો પર વજાઘાતસમ અકાટ્ય દલીલો કરીને જ તેને બોલતો બંધ કરી શકાય. મૂંગો માણસ સ્થૂળ રીતે તો બોલતો નથી, પણ તેનો માનસિક બડબડાટ તો ચાલુ જ હોય છે. તેથી સાચી રીત તો એ જ છે કે નિંદા કરનારને અકાટ્ય દલીલો કરીને જ નિરુત્તર કરી દેવો. જો તેવી દલીલો કરવાનું આપણામાં સામર્થ્ય-કુશળતા ન હોય તો ત્યાંથી દૂર ખસી જવું, પણ ગુરુસંતોની નિંદા તો કદી સાંભળવી નહીં જ.

કોઈની પણ નિંદા સાંભળવી કે કરવી અકલ્યાણકારી જ છે, પણ ગુરુસંતોની નિંદા કરવી, સાંભળવી કે તેને આડકતરું પ્રોત્સાહન આપવું તે

ભયંકર અકલ્યાણકારી ગણાય છે. કારણ કે, તેમ કરવાથી આપણને તેમના તરફ પ્રેમ નથી રહેતો અને પ્રેમ ન રહેવાથી તેમની સાથેનો આપણો સંપર્ક સંપૂર્ણપણે તૂટી જાય છે. મનુષ્યજન્મની સફળતા કરવા માટે, કલ્યાણપથના અખૂટ ભાથા માટે જેમના સંપર્કની હરદમ જરૂર છે તેમનો સંપર્ક સંપૂર્ણપણે તૂટી જાય પછી અકલ્યાણસાગરમાં ડૂબકાં જ ખાવાનાં ને? ગુરુસંતો સાથે પ્રેમસંબંધ-સંપર્ક રાખવાથી લાભ આપણને છે તે વાત આપણને સમજાવી જોઈએ. પણ, પામર મનુષ્ય તો એમ જ સમજતો હોય છે કે, આપણા પર જ ગુરુસંતોનું જીવન નભે છે. પણ પોતે જ કોના પર નભી રહ્યો છે તેની જ તેને ખબર નથી હોતી.

આપણા ગુરુસંતોની નિંદા એક વખત આપણે સાંભળીએ એટલે બીજી વખત પણ નિંદા કરનારને નિંદા કરવાની હિંમત થાય, પછી તે એમ જ સમજે છે કે, આપણને નિંદા સાંભળવી ગમે છે. નિંદા કરનારને જો એ ખબર પડે કે, આપણને નિંદા સાંભળવી ગમતી નથી તો તે આપણી સમક્ષ નિંદા કરે જ નહીં. આપણું સીધું કે આડકતરું પ્રોત્સાહન હોય તો જ તે નિંદા કરવાની હિંમત કરે છે. નિંદા કરનાર આપણા ઘરે આવતો જતો હોય કે આપણી જોડે કોઈ પણ પ્રકારનો સંબંધ રાખતો હોય કે કોઈ પણ પ્રકારની આપણને મદદ કરતો હોય કે આપણી ખુશામત કરતો હોય, તેમાંનું કાંઈ જ આપણને

ગમતું નથી. તે બધાં તરફ આપણને હળાહળ તિરસ્કાર છે એવી જો આપણે તેને પ્રતીતિ કરાવી દીધી હોય તો તે આમાંનું કાંઈપણ કરવાની હિંમત કરશે નહીં. પણ ઉપર-ઉપરથી તો આપણે તેને તિરસ્કાર બતાડતા હોઈએ પણ અંદરખાનેથી આપણને નિંદા સાંભળવામાં, છિદ્રો જોવામાં રસ પડતો હોય તો જ તે તેના મનનો ગંદો ઉકરડો આપણા કાનમાં ઠાલવ્યા કરે.

આપણી ગુરુનિષ્ઠાની સુવાસ અને મક્કમતા વિશે સૌ કોઈ જાણતા જ હોય તેથી તેની વિરુદ્ધમાં કોઈ એક શબ્દ પણ ઉચ્ચારી ન શકે. આપણી સમક્ષ તો કોઈ નિંદા કરે જ શાનું? પણ, અન્યની પાસે પણ આપણા સંતની નિંદા કરતા નિંદકને આપણો ડર લાગે તેટલી આપણી ધાક હોવી જોઈએ. આપણા સંતોની નિંદા કરવામાં નિંદકોને રસ પડે એવું આપણે વર્તન કરતા હોઈએ અને કહેતા હોઈએ કે અમે સંતપ્રેમી છીએ!

આપણાથી કે આપણા મિત્રોથી સંતો દૂર રહેતા હોય તો તે આપણા માટે શરમજનક ગણાય તેની આપણને ખબર પડવી જોઈએ. સંતો આપણાથી દૂર રહેવા લાગે તો તેનાથી તેમને નુકસાન કાંઈ જ નથી, પણ તેથી વધુમાં વધુ નુકસાન આપણને છે એટલી સામાન્ય સમજણ પણ આપણામાં હોવી ઘટે. સંતોની ગેરહાજરીના કારણે અનેક આધ્યાત્મિકજનો પોતાની આધ્યાત્મિક તૃષ્ણા બુઝાવી શકતા નથી તેનું પાપ પણ આપણને લાગતું હોય છે.

આપણે આપણાં માતા-પિતા કે ભાઈ-બહેન વગેરેની નિંદા સાંભળી શકતા નથી, કે કોઈ તેમની નિંદા આપણી પાસે કરવાની હિંમત કરતું નથી. કેમ? એટલે કે નિંદકને ખાતરી છે કે આપણા સ્વજનોની નિંદા કરવાથી આપણે તેને સીધો દોર કરી દઈશું. આપણા સંતોની નિંદા કરનારને પણ આપણે એવી ખાતરી કરાવી દેવી જોઈએ. ગુરુસંતો જ - આધ્યાત્મિક મનુષ્યો જ આપણા સાચા સગા છે તેટલું સમજવાની આપણામાં તાત્વિક બુદ્ધિ હોય તો આપણા પર પરમાત્માની કૃપા થઈ કહેવાય.

દયાનંદ તીર્થ (દાસાનુદાસ)ની 'ઝલક ઝાંખી'માં લખ્યું છે કે :

સંતને પગે લાગવાથી પાપ જાય.

એમને ઘરમાં ઘાલવાથી ઘર જાય.

એમનો સત્સંગ કરવાથી જીવ જાય.

તેમણે તેનો અર્થ આ પ્રમાણે કર્યો છે :-

પાપ જાય એટલે અહંકાર જાય. ઘર જાય એટલે ઘરની મમતા જાય અને જીવ જાય એટલે સંત સાથેના સત્સંગ વખતે તેમના આંતરિક સ્વરૂપ સાથે એકતા અનુભવાય તો આપણો જીવભાવ જાય. અસ્તુ. પણ જેને અહંકાર કે ઘરની મમતા કે જીવભાવ છોડવાં જ ન હોય તેને તો બિચારાને બધું અવળું પડે, માટે તેણે તો આમાંનું કશું જ કરાય નહીં. તેમના માટે તો પોતે ભલા અને પોતાનો નર્કકુંડ ભલો!

આપણા હલકટ વર્તનને કારણે કોઈ સંત આપણાથી દુભાયા હોય અને તેથી આપણા ઘેર કે આપણા ગામમાં ન આવતા હોય તો તે બાબત આપણા માટે ગૌરવજનક નહીં, પણ બેહદ શરમજનક ગણાય. જો સંતોને આપણો ડર લાગતો હોય અને આપણે તેમનાથી બિલકુલ ડરતા ન હોઈએ તો તે બાબત સંતોનું સંતપણું અને આપણું શઠપણું સાબિત કરે છે. સંતો તો સદાય નિર્ભય છે, પણ રખેને કોઈનું અકલ્યાણ ન થઈ જાય તે માટે તેઓ ડરી ડરીને વિચરતા હોય છે. અનેક જીવોના કલ્યાણ માટે સંતો પોતાની બદનામી સહન કરી લેતા હોય છે. સંતોને ક્યાં પોતાનો સંસાર - વ્યવહાર ચલાવવો છે કે પોતાનાં બાળબચ્ચાં ઉછેરવાં છે કે તેમને પોતાની બદનામીનો ડર હોય? તેઓ તો પોતાના સંપર્કમાં આવનાર જીવો બદનામ ન થાય તેની ખેવના રાખતા હોય છે. શઠનો આનંદનો વિષય છે : અન્યોને પીડવા અને સંતનો આનંદનો વિષય છે બીજાને આનંદ આપવા પોતે પીડાવું-બદનામ થવું. શઠ અને સંત બંને આનંદ તો લે જ છે. પણ, બંનેની રીત ભિન્નભિન્ન છે. શઠની આનંદ પ્રાપ્ત કરવાની રીત ભીષણ પ્રતિક્રિયાવાળી છે, જ્યારે સંતની રીતથી આનંદ

“દિન દૂના રાત ચૌગૂના” વૃદ્ધિ પામે છે. સંતોના ઉદારવૃત્તિવાળા વર્તનને શઠ લોકો કાયરતા અને પોતાના કૂર વર્તનને શૂરવીરતા સમજતા હોય છે.

સંસારવ્યવહારમાં ભીષણ પરિતાપોરૂપી ખારા સમુદ્રથી બચવા સંતસમાગમરૂપી નાનીશી મીઠી વીરડી હોય છે. તેને પણ દોઢડાદ્યો મનુષ્ય જાળવી શકતો નથી. કાંઈક નવું કરવાની લાલ્ચમાં તે પેલી મીઠી વીરડીને પણ ખોદી કાઢે છે. હવે બીજું તો તેની તૃષા કોણ છિપાવે? તે

વીરડી પોતાની સાથે સાથે અન્ય ઘણાની પણ તૃષા શાંત કરતી હતી. મીઠી વીરડી નાશ પામતાં બીજા ઘણા પણ તેની પાસેથી દૂર ખસી ગયા. તે સૌ બીજા વીરડી પાસે પહોંચી ગયા. તેથી ભાઈ થઈ ગયા એકલા-અટૂલા દોઢડાપણથી કાંઈ તરસ થોડી જ છિપાય છે? પછી એવા તૃષાતુર માણસનું મગજ સંપૂર્ણ પણે બેકાબૂ થઈ જાય તેમાં શી નવાઈ?

- યોગભિક્ષુ

પત્રાંશ

પ્રતિ,
તંત્રીશ્રી

(૧)

જયભારત સાથે જણાવવાનું કે આપનું ‘રુતમ્બરા’ વાંચી ખૂબ આનંદ થયો. અમો અખિલ ભારતીય વિદ્યાર્થી પરિષદના કાર્યકર્તાઓ તથા વિદ્યાર્થીમિત્રો સહિત લગભગ ૬૪ જેવા વિદ્યાર્થીઓ મારા કાર્યાલય પર એકઠા થઈ વાચનનું કાર્ય કરીએ છીએ જેમાં શિક્ષકો પણ સામેલ હોય છે, જેથી આપનું રુતમ્બરા મેગેઝિન અમારી સરકારી તાલુકા પુસ્તકાલય લાઈબ્રેરીમાંથી જૂની તારીખોનું (બે-ત્રણ મહિના અગાઉનું) દર વખતે લઈ આવી અહીં બધા વાચન કરીએ છીએ. આ સિવાય અમારે ત્યાં અન્ય સામયિકો પણ આવે છે. તો આપને ખૂબ વિનંતી સહ જણાવીએ છીએ કે, જો આપ અમારા કાર્યાલયના સરનામે આપનું રુતમ્બરા મેગેઝિન મોકલી શકો તો આપના ઋણી થઈશું, અને અમો બધા આપને યાદ કરી પ્રતિભાવો પણ મોકલતા રહીશું. અમારું આ કાર્યાલય દાતાઓ પર ચાલતું હોવાથી આપના મેગેઝિનનો સદ્ઉપયોગ થશે જેની ખાતરી સાથે આપના મેગેઝિનને અમારા નગરમંત્રી કેતન બી. જોશીના નામે જો આપ મોકલી શકો તો તેને ફાળારૂપ ગણી વિદ્યાર્થીઓ, કાર્યકર્તાઓ તથા નગરમંત્રી આપના ખૂબખૂબ આભારી થઈશું...

કેતન બી. જોશી
ગઢડા (સ્વા), જિ. ભાવનગર.

(૨)

અમદાવાદ-૩૮૦૦૫૮

માનનીય તંત્રીશ્રી,

પ્રથમ તો ધન્યવાદ આપું છું. ‘ઋ’ છોડી ‘રુ’ અપનાવવા બદલ. આ ફેરફાર એક દીવસ તો સર્વે એ સ્વીકારવો જ જોઈશે. આ જ’રીતે એક જ ઈ. ઉ. વાળી ઉંઝા જોડણી વિશે પણ ગંભીર રીતે વીચારવા વીનંતી. અંગ્રેજી આઘાક્ષરો પણ ગુજરાતીમાં શોભતા નથી.)એમ. જે. નહીં. મા. જે.....) આ મુદ્દાઓવાળા ૨૫ લેખોનો મારો સંગ્રહ બહાર પડવામાં છે. જોડણીશુધ્ધી-જોડણીસુધાર, ૧૬૦ પાન, ૮૦ રૂપિયામાં, મુખ્ય વિકેતા ગ્રંથાગાર.

લવાજમ રૂ. ૩૦, રૂ. ૫૦૦ રાખેલ છે. આવી જગ્યાએ રૂ. નહીં રૂ. ન જોઈએ? આ વિશે તા. ૨૧ ઓગસ્ટના સંદેશમાં મારો લેખ હતો, ને તેને આધારે સંદેશમાં પણ તા. ૨૮ ઓગસ્ટથી રૂ. છોડી રૂ. શરૂ થયું છે. તમે પણ યોગ્ય લાગે તો, નોંધ સાથે ઘટતો ફેરફાર કરો એવી વિનંતી.

રામજીભાઈનાં વંદન
ધૂમા, અમદાવાદ

જુલાઈ-૨૦૧૦

૧૫

: ઓમપરિવાર ટ્રસ્ટ દ્વારા પ્રકાશિત પ્રકાશનો :

૩-બી, પાંલિયડનગર સોસાયટી, નારણપુરા, અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૧૩. (INDIA) ૫ઓન : ૨૭૯૧૧૧૯૫

E-mail ID : aumparivar@yahoo.com

ગુજરાતી

	રૂ. પૈસા
૧. ગુરુમહિમા (યોગરહસ્યોથી ભરપૂર) (બીજી આવૃત્તિ).....	૫૫.૦૦
૨. મુક્તા (પાતંજલ યોગદર્શન-સમાધિપાદ) (બીજી આવૃત્તિ).....	૩૮.૦૦
૩. શાંતા (પાતંજલ યોગદર્શન-સાધનપાદ) (બીજી આવૃત્તિ).....	૬૦.૦૦
૪. મારા ગુરુદેવ (જીવન અને સાધનાની અનુભૂતિ) (બીજી આવૃત્તિ).....	૧૬.૦૦
૫. ઈશ્વરની ઓળખ (ઈશ્વર કોને કહી શકાય ?) (ત્રીજી આવૃત્તિ).....	૦૯.૦૦
૬. મંત્રવિજ્ઞાન અને ધ્યાન	૨૦.૦૦
૭. સત્સંગ-પરાગ	૦૨.૦૦
૮. નિર્ઝર ઝરુ કો ગેબથી (બીજી આવૃત્તિ).....	૧૫.૦૦
૯. કિસકો લાગુ પાય ? (ત્રીજી આવૃત્તિ).....	૦૫.૦૦
૧૦. સ્વાધ્યાય (ત્રીજી આવૃત્તિ).....	૧૦.૦૦
૧૧. મારે સમાજને બેઠો કરવો છે. (ત્રીજી આવૃત્તિ).....	૨૫.૦૦
૧૨. પ્રેરણાસિંધુ (બીજી આવૃત્તિ).....	૨૦.૦૦
૧૩. પ્રેરણાપીયૂષ (શ્રી ગુરુપ્રેમભિક્ષુજીના પ્રેરણાદાયી પત્રો).....	૦૮.૦૦
૧૪. કડવું અમૃત (ત્રીજી આવૃત્તિ).....	૪૦.૦૦
૧૫. મૃતસંજીવની.....	૩૫.૦૦
૧૬. વિજળીના ઝબકારે.....	૯૦.૦૦
૧૭. આધ્યાત્મિક ગરબા (કાંતિકારી તળપદી).....	૧૫.૦૦
૧૮. ઓમનારાયણના ચિત્રો (મોટા).....	૦૫.૦૦
૧૯. ઓમનારાયણના ચિત્રો (નાના).....	૦૩.૦૦
૨૦. અમૃત છલકાયું.....	૨૦.૦૦

રુતમ્ભરા (ત્રિમાસિક) લવાજમ : ત્રિવાર્ષિક રૂ. ૧૦૦.૦૦, આજીવન રૂ. ૫૦૦.૦૦

હિન્દી

૧. નિર્ઝર ઝરા કો ગેબસે (વિશ્વ અશાંતિના અતિ ગુમ કારણોની મૌલિક રજૂઆત).....	૧૦.૦૦
૨. ઈશ્વર કી પહચના (ઓમ વિષેની વિસ્તૃત માહિતી).....	૧૧.૦૦
૩. કાંત-ચિતન (પૂ. યોગભિક્ષુજી અને ઓ.પ્રે.પ. ટ્રસ્ટનો પરિચય).....	૧૭.૦૦
૪. મુક્તા (પાતંજલ યોગદર્શન-સમાધિપાદ).....	૫૫.૦૦

English

1. Maitri (The Yoga-secret of Universal Peace).....	2.50
2. Streaming from The invisible	7.00
3. Easiest is Realization (Articles).....	5.00
4. Why Meditation ?	3.00
5. Yogabhikshu - An Introduction.....	5.00
6. I wish to Awaken The Society.....	10.00

ઓડિયો કેસેટ-સીડી

૧. સંગીતમય ગાયત્રી મંત્ર	૩૫.૦૦	૫. ભજનો (સાદુ સંગીત)	૩૫.૦૦
૨. પૂ. યોગભિક્ષુજીના પ્રવચનો	૩૫.૦૦	૬. ઓમ ચાલીસા	૪૦.૦૦
૩. અલૌકિક કાંતિકારી ગરબા	૩૫.૦૦	૭. ગુરુ ભાવની તથા ભજનો	૩૫.૦૦
૪. સ્વાધ્યાય (ઓમ પરિવાર)	૩૫.૦૦	૮. ગુરુ ભાવની તથા ભજનો (સીડી)	૩૫.૦૦

जीश्वर का बोधक (नाम) प्रणव/ओम् है।

(समाधिपार के धर्मों का भाषातुवाद)

- (२४) क्लेश, कर्म, कर्मफल और वासना जिसमें नहीं है असा पुरुषविशेष/चेतनविशेष जीश्वर है।
- (२५) जीश्वर संपूर्ण सर्वज्ञ है।
- (२६) जीश्वर पूर्वकाल के गुरुओं के भी गुरु है और काल की मर्यादा से (जन्म-मृत्यु से) पर है।
- (२७) जीश्वर का नाम प्रणव/ओम् है।
- (२८) अर्थ के चिन्तन सहित ओम् का जप करना।
- (२९) चिन्तन सहित जप करने से अन्तरायों का अभाव और आत्मसाक्षात्कार होता है।

● दृष्टना उद्देशो :-

(१) सर्वव्यापक परम सूक्ष्म चेतन तत्त्व के जेनुं नाम प्रणव (ओम्-ॐ) छे तेनी प्रतीति ञडुषणसमाजने कराववा प्रयत्न करवो. (२) 'योग'नो प्रचार, प्रसार अने संशोधन करवा प्रयत्न करवो. (३) समाजनुं नैतिक धोरण ठींचुं लाववा माटे आध्यात्मिक ज्ञाननो साहित्य द्वारा प्रचार अने प्रसार करवानो प्रयत्न करवो. (४) आ उपरांत 'णडुषणहिताय-णडुषणसुखाय'ने लगता कार्या जेवां के केणवणी, तणीणी सारवार वगरे करवा माटे प्रयत्न करवो.

Registrar of News Papers of India under Regd. No. 48770/90
L-5/131/OTY/34/90-91

To,

આદ્યારંચનાલક તથા આલ્યાલનલક ડાસલ

પ.પૂ. ગુરુદેવ શ્રી યોગભલકુશુ

PRINTED & PUBLISHED BY :-

Dr. S.S. Bhikshu for

AUMGURU PREMSAMARAPANDHYANBHIKSHU PARIVAR TRUST
(Reg. No. E/4416 Date 11-5-81)

From :- 3/B, Paliadnagar Society, Narandpur, Ahmedabad.
Printed at : Shree Graphics, Navrangpur, Ahmedabad.

Hon. Editor : Naishadh Vyas

I.T. Exe. DIT(E)/80G(S) / 252 / 2008-09 (Up to MARCH-2013)

લવાજમ દર :-

ત્રિવાર્ષલક સભ્ય (ભારતમાં) ... રૂ. ૧૦૦-૦૦
આજીવન સભ્ય (ભારતમાં) ... રૂ. ૫૦૦-૦૦
વાર્ષલક સભ્ય (પરદેશમાં) ... \$ ૧૫.૦૦
આજીવન સભ્ય (પરદેશમાં) ... \$ ૧૫૧.૦૦

લવાજમ મોકલવાનું તથા
“રુતમ્ભરા”ને લગતો પત્રવ્યવહાર
કરવાનું સ્થળ :-

- (૧) ડૉ. સોમાભાઇ ઓ. પટેલ
૩/બ, પલિયડનગર
સેન્ટ ઝેવિયર્સ હાઇસ્કૂલ રોડ,
નારણપુરા, અમદાવાદ - ૩૮૦ ૦૧૩
- (૨) નૈષઢભાઇ સી. વ્યાસ
“સ્વાશ્રય”,
૩, ગંગાધરા સોસાયટી,
રામભાગ પાછળ, મણીનગર,
અમદાવાદ - ૩૮૦ ૦૦૮

સૂચના :-

- (૧) લવાજમ ચેક દ્વારા અથવા મનીઓર્ડર
દ્વારા “ઓ. પ્રે. પ. ટ્રસ્ટ” ના નામે
મોકલવું. સાથે આપનું પુરું નામ,
સરનામું શુદ્ધ અસરોમાં લખી મોકલવું.
- (૨) જે સભ્યનાં રહેઠાણનાં સ્થળ બદલાયાં
હોય તેમણે તેમના નવા રહેઠાણનું પુરું
સરનામું લખી મોકલવું જેથી
વ્યવસ્થાપકોને અંક મોકલવામાં
સરળતા રહે.

પ.પૂ. ગુરુદેવ શ્રી યોગભલકુશુ
સાથેના સંસ્મરણો તથા પ્રેરક
પ્રસંગો આવકાર્ય છે.